

GAZETA LITERARĂ

Anul VIII nr. 27 (381)
joi 29 iunie 1961

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 bani

Salut poezilor sovieticii

SLAVA ȚIE POEZIE! SLAVA ȚIE PACE!

lubji Poezi,

Fiți bineveniți la noi și în mijlocul nostru! Eram obișnuiți pînă acum să primim oaspeți cu alte calificări, personalități de Stat, oameni de știință, președinți, din toate părțile lumii, și care ne-au onorat cu dorința de a ne cunoaște reciproc.

Azi, ne vizitează o eminentă delegație a Poeziei. Încă o dată, fiți bineveniți în țara bucuriilor noastre!

La noi, poezia scrișă și cîntată s-a amplificat cu poezia unei vieți noi și a reclădirii noastre din temelii. După cum ați putut zări poezia aleargă pe toate străzile orașelor și de-a lungul drumurilor patriei noastre. Arhitecții și inginerii au devenit poeți: ei își construiesc pomele din piatră, beton și oțel. Cîntă patria în ghișorul ei cel mai dulce...

Poeților condeiului și harpei Socialismului le dă, cu o generozitate unică, toate mijloacele de viață și de tinerețe în demnitate și

Salut adresat poezilor sovietici la deschiderea consfătuirii de la „Casa Scriitorilor”.

decentă, rămînînd ca scriitorii noștri să răspundă cu cât mai multă strălucire încrederii ce li se acordă.

O veche dătină cere să ne întîmpinăm oaspeții cu pîine și sare. Pîine avem din belșug dar sarea, la noi scriitorii, figurează simbolic spirit și calitate. Grăunțele de sare trebuincios dă expresiei accent și gust. Poezia nu poate fi încoloră dar nici searbădă nu poate să fie.

Olimpul și Apolon își trimit poezii din Uniunea Sovietică. Fiți iarăși bineveniți la noi!

Însă, încă că nu veniți mare lucru la noi. Ați sosit înțărcați de un mare stol de poezii deosebite. Odată cu poezia, aduceți cu dumneavoastră simbolurile Păcii. Porușbiilor sovietici li se alătură porumbiții românești. În toate limbile graiului poeziei e același grai, ca și gândul de pace același.

TUDOR ARGHEZI

București, 28 iunie 1961.

de la „Casa Scriitorilor”.

Soli ai prieteniei

Dintr-un avion alb și scilpitor, care s-a dovedit a fi un minunat sol al prieteniei, a coborât pe pămîntul patriei noastre un grup de scriitori sovietici: un cunoscut critic literar, și patru poeți dintre acei ai căror nume l-a precedat aici, cu ani înainte. Le string mâna, și le aud glasurile de recomandare: Alexandr Dementiev, Margarita Aligher, Maxim Tank, Alexandr Iașin și Viktor Bokov.

Au venit la noi, nu numai într-o călătorie de plăcere, ci pentru un schimb de idei asupra problemelor care se pun azi în fața poezilor, adică pentru o sinteză de lucru, de prietenescă și sinceră colaborare.

Rîndurile acestea nu vor să fie un articol sau o informare, ci un călduț salut al generațiilor noastre de poeți, adresat unor prieteni cu care ne-au înfrățit aceleași idei, aceleași năzuire, aceeași dragoste de oameni.

Rîndurile acestea am vroi să poarte toată căldura vieții, să ducă, vie, toată afecciunea noastră, să se simtă în ele, ca în grai, pulsul inimii noastre, lumența noastră.

Poate că dacă le-aș face vers ar mărturisii mai bine sentimentele noastre, — ar cuprîns și ceea ce altfel, singure vorbele, nu pot spune.

Sînt reprezentanți de seamă ai unei mari poezii, dintr-o mare țară, în care omul cu sufletul și problemele lui este cea mai mare valoare, în care munca, viața, înfăptuirile și năzuințele de viitor sînt prin ele, prin noul lor sens uman, cea mai înaltă poezie.

Sînt purtătorii de cuvînt ai unui mare popor de-o excepțională sensibilitate artistică, pentru care muzica, dansul și poezia reprezintă înaltele delectări omenești care innobilează omul, atingînd o treaptă necunoscută în lume. Sînt artiști de frunte ai unui popor artist.

În lumea noastră socialistă, poezia, ca orice artă, are un mesaj, o înaltă chemare, un țel sublim: acela de a ajuta, cu mijloace artistice, la înlăpăturii socialiste.

Demostene BOTEZ

(Continuare în pag. 3)

Un exemplu glorios

Adunați în jurul unei mese, care nu e nici rotundă, nici pătrată, pentru simplul motiv că e nelimitată — poezia pusă în slujba Omului fiind la ea acasă pretutînd — poezii sovietici și poezii din Republica Populară Romîniă discută, în aceste zile, la București, probleme legate de artă lor, de mesajul, de datorită și de lupta lor comună.

E o întîlnire, prima de acest fel, între poezii din U.R.S.S. și poezii din Republica noastră.

Prima de acest fel, căci altminteri, cum am putea să spunem că e prima noastră întîlnire? Nu puțin sîntem aceia care am întîlnit cucerii de ani în urmă poezia sovietică — și ce miraculoasă a fost acea întîlnire, cît de luminoasă, în anii aceia întîlnecă!

După Eliberare, ne-am putut întîlni cu o întreagă literatură grandioasă, cea mai puternică, mai pașionată, mai cucertitoare și mai instructivă, pentru noi toți, din întreaga lume. Ne-am întîlnit, în primele luni după Eliberare, nu numai cu imensul stiviu fecund al literaturii sovietice, nu numai cu operele sovietice, ci și cu autorii lor. Sînt printre cei cari au putut stringe atunci mîna poetului și bra-vuții Iosif Utkin, pierit puțin timp după aceea la datorie. Avînd un braț zdrobit susținut de o esarță, Utkin stringea în cealaltă mînă o cîrticică de versuri. Datoria și poezia făceau un tot inderstructibil: monolit.

Datoria față de umanitate, poezia pusă în slujba Omului.

De atunci și pînă astăzi, poezia sovietică a însemnat și însemnă, pentru noi, un tezaur inepuizabil.

Dacă otașul sovietic ne-a ajutat să ne sfîrșim lanțurile, poezia sovietică a fost cea care ne-a deschis orizonturi nevăzute, ajutîndu-ne să năvălim pe ne găsim adevăratul glas, dînd posibilitatea celor mai mulți să aște, de la primii pași, drumul vast al celei mai nobile poezii umanistice.

Discuțiile dintre delegația poezilor sovietici și poezii din R.P.R. își vor da — nu încapă încoace — roadele fecunde. Avem încă atîtea de învă-

Eugen JEBELEANU

(Continuare în pag. 3)

ieri 28 iunie a.c., la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu”, a început consfătuirea comună între delegația de poeți sovietici sosită în țară și poezii romîni, pe tema: „Poezie și contemporaneitate”. Din delegația condusă de tovarășul Alexandr Dementiev, critic și istoric literar, fac parte poezii: Margarita Aligher, Maxim Tank, Alexandr Iașin, Viktor Bokov precum și Irina Ogorodnikova de la Comisia de relații externe a Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S.

Prima ședință, începută la orele 11 dimineața, a fost deschisă de tovarășul acad. Zaharia Stancu, secretar al Uniunii Scriitorilor din R.P.R., care după ce a salutat oaspeții, a dat cuvîntul postului Tudor Arghezi.

În continuare, tovarășul acad. Mihai Beniuc, prim secretar al Uniunii Scriitorilor din R.P.R., a făcut o expunere asupra problemelor actuale ale poeziei din țara noastră. Luînd apoi cuvîntul, tovarășul prof. Al. Dementiev a vorbit despre situația poeziei contemporane în Uniunea Sovietică.

Dezbaterea consfătuirii continuă.

Idealuri comune

Cu adîncă bucurie salutăm prezența în mijlocul nostru a delegației de scriitori sovietici — poezii și critici — ce va participa la un schimb prietenesc de vederi asupra problemelor actuale ale poeziei.

Pe unii dintre oaspeții noștri îi cunoaștem personal mai demult, și țora le-am strîns pentru prima oară mîna și le-am privit ochii zîmbitori, deabia acum, zilele acestea, cînd au sosit la București.

Toți ne sînt însă prieteni vechi și buni. I-am cunoscut în cea ce-i mai adînc, mai autentice și mai durabile în fiecare din noi: mesajul și umantății.

Poezia Margaritei Aligher, a lui Maxim Tank, a lui Iașin a făcut nu odată să vibreze sufletul nostru, a dîns de suflet marilor idei și simlăminte ale epocii sau de gingașia unei clipe strecurate într-un sunet, într-o imagine.

Nu voi amîni, aici decît de răscolitorul poem „Zoia” al Margaritei Aligher, pe care l-am cunoscut alîm în original cît și în frumoasa tălmăcire a Ninei Cassian.

Prietenia care ne leagă de noi de poezii sovietici are fundamente adînci, de nezdruccinat; sînt idealurile noastre comune, concepția noastră comună, despre lume și societate, stîm-pa istoric, încrederea în destinul lui.

La baza prieteniei noastre se află Lenin, Comuna, Realitatea și Visul, temeinicia ancorare în istorie și zborul către toate țărîmurile.

Discuțiile amicale pe care le purtăm acum, la București, în aceste zile fierbinți ale sfîrșitului lui iunie, asupra destinelor poeziei, asupra mijloacelor ei de expresie, asupra rolului pe care ea îl ocupă în modelarea sufletului omeneș, vor contribui la o mai profundă cunoaștere reciprocă, la statornicirea mai multor legături personale, calde, apropiate între poezii celor două țări.

Maria BANUȘ

(Continuare în pag. 3)

Oaspeții tinereții

Cu două zile în urmă, la aeroportul Băneasa, poezii romîni au ieșit cu dragoste în întîmpinarea delegației sovietice compuse din criticul Alexandr Dementiev, poezii Margarita Aligher, Al. Iașin, Maxim Tank, Viktor Bokov și Irina Ogorodnicova (din cadrul comisiei de relații externe a Uniunii Scriitorilor sovietici).

După ce a strîns mîinile gazdelor cu mîna lui voinică de vîntulii bogătie, Maxim Tank — potrivit vîntului cealaltă după ora Bucureștilor — a făcut această prietenosă remarcă de tînc:

— La București, vedeți, între colegii romîni, primul nostru sentiment este că... ne simțim cu o oră mai tineri!

Sub acest semn aural, al tinereții, o fînețere pe care o înțelegem de la mîna lui voinică de vîntulii bogătie, Maxim Tank — potrivit vîntului cealaltă după ora Bucureștilor — a făcut această prietenosă remarcă de tînc:

— Sub acest semn aural, al tinereții, o fînețere pe care o înțelegem de la mîna lui voinică de vîntulii bogătie, Maxim Tank — potrivit vîntului cealaltă după ora Bucureștilor — a făcut această prietenosă remarcă de tînc:

— Este cel dinlăun contact de această amploare, între urmașii lui Pușkin și Maikovski și urmașii lui Eminescu, între poezii ai irizației fără care construiește comunismul și ai unuia din țările socialiste.

Mîșcații de semnele tinereții, strălucind deosebită a acestei vizite, frîntîndu-se adînc și vioier pentru exemplul poeziei sovietice atât de important și în altă direcție pentru noi, avînd sentimentul unei bine cîntărite încredere în țara și justițea poziției noastre, la o altă, dorim să alăturăm aci salutul nostru de bun sosit oaspeților poeziei, oaspeților tinereții lumii.

Împreună cu ei, pe temeiurile fondului ideologic comun, ne vom silii să realizăm o întîlnire de muncă și de opăi variată și fructuoasă.

Cicerone THEODORESCU

Despre poezie cu Margarita Aligher

I-am pus câteva întrebări cunoscutei poete sovietice Margaritei Aligher:

— În ce constă după părerea dvs. utilitatea unor întîlniri între poezii din țări diferite?

— Poate că utilitatea... sună prea utilitarist, dar cred că foloasele incontestabile se vor vădi după întîlnirea acestora dintre poezii noștri și cei romîni. Cred că întîlnirile de acest fel sînt cele mai interesante forme de manifestare ale vieții literare internaționale și afară de asta sînt convinsă că orice asemenea contact ne îmbogățește reciproc. Și asta se întîmplă chiar cînd nu sîntem de acord și ducem discuții în contradictoriu. Ne apar noi rezolvări, întîm posibilitea unor căi noi și lucrul acesta este esențial pentru artă.

Artistul trebuie să cunoască cît mai multe — și asta atît în ce privește literatura, cît și în ce pri-

vește oamenii de artă. Contactul nemijlocit oferă multe elemente prețioase și cu eficacitate pentru că realizări ulterioare pot fi rodul unor astfel de întîlniri pe care le ții minte multă vreme.

— Care ar fi problemele pe care le considerați actuale în discuțiile despre poezie care s-au purtat în ultimul timp în presa sovietică?

— S-a discutat la noi destul de îndelung problema „autoexprimării” (este poezia numai o expresie a subiectivității poetului, sau o reflectare a existenței obiective). Personal, cred că astfel pusă chestiunea nu oferă material suficient pentru o dezbateră fructuoasă. Aș pune însă o altă problemă. Poezia care pornește de la faptul noi, caracteristic epocii noastre trebuie să selecteze înainte de toate elementul poetic, compatibil cu poezia și numai cu poezia. Restul care poate fi utilizat în schițe și reportaje nu

interesează poezia. Nu vreau să-i descurajez pe tinerii care se simt atrași de teme contemporane, dar uneori ele rămîn netransfigurare poetice. Tinerii vor deveni poeți numai atunci cînd vor converti materialul de viață în poezie și numai în rima pur și simplu. După părerea mea aceasta este problema esențială.

— Ce părere aveți despre problema diversității de stiluri?

— S-a spus și mai ales s-a repetat că stilul e omul, o expresie a individualității deci. Cu atît mai mult trebuie să fie personal poetul care absoarbe afectivitatea unei întregi categorii umane, a unor generații. Diversitatea de stiluri este însăși bogăția poeziei. Rezolvarea problemelor generale prin stiluri deosebite constituie polifonia poeziei realismului socialist.

— Ce aduce nou, tînăra generație (Continuare în pag. 3)

MARGARITA ALIGHER

Din lirica sovietică

ALEXANDR IAȘIN

Geografie

O, pămîntul meu! Ești o catedră.
Păgînile scumpe ce le fii
Îmi descopăr geografie-ntregă —
Chipuri ruse, munți și riuri —
Fie-n Omsk, în Tomsk, în Glazov, sau

Prin Orel de-aș colinda haihii,
Mie îmi urid, ci nu ațerea,
Fetele, cu ochii lor căprui,
Bucuratu-le-am? Dar cu ce oare?
Cu al țării noastre cînt străbun,
Nu cu nu mai știu ce arăbăstru, —
Ci cu balalaica îl instrui;
Cu-alfabetul de ceasluși ce-n chiot
Se înscrie pe întinse zări,
Cu cuvintele la piept purtate
Ca o pîine-n grelele-ncercări.
Cu puțină de a și răspunde
La oricare strigăt omeneș,
Cînd o holdă eu mă dăruiesc.
O, pămîntul meu! Ești o catedră.
Păgînile de aur ce le fii
Fac să-mi strălucescă geografie —
Chipuri dragi și munți și riuri — mii.

În romînește de NICULAE STOIAN

VIKTOR BOKOV

Maturizare

Mă simt ca un născut din nou
Respir ușor.
Nu pot să-șel pe nimeni.
Chiar dacă aș vrea să mint
Nu aș putea.

Toate dimensiunile lumii
Sînt pe măsura mea.
O, cît de libere îmi sînt mișcăriile
De parcă azi e prima oară cînd
M-avînt pe propria-mi orbită.

Nu sînt vizionar, nu am
Chip de-nșelap,
și nici nu [în să par
deosebit de drept,
dar mă mindresc că nu invidiez pe nimeni
și nu mă socot niciodată nedreptățit.

Durerile străine sînt ale mele tot mai mult.
Incer să-nvăț tăcerea după cum
și poezia-ncerc să o învîf.
Nu pot ține pe slava-nșelătoare
De rod timpului pentru fiecare.

În romînește de CEZAR BALTAZ

Poetului...

Poetului, din mii de semne
Ca-n vis un stih i-a năzărit,
Ca celui ars — o apă vie,
Ca celui surd — o ciocirle,
Ca celui orb — un răsărit.

Poet ești însă, pe dreptate,
Doar cînd aievea-n plină zi,
Vor crede toți, ca-n realitate,
În stihul tău, ce-n vis miți.

În romînește de MARIA BANUȘ

MAXIM TANK

Ceea ce nu se uită

Întînderi neuitate — păduri, păduri, păduri.
Parcă pe clinuri doarme, o mare de urși suri.

Și parcă-n somnu-i unul, mișcînd domol,
urșește,
Sub lava-i uriașă, uscate crengi, trosnește.

Alătura scipește o apă-ntunecată
În cetină și-n fînză de-aramă imbrăcată.

În romînește de NICULAE STOIAN

PASTEL

Plăpîi cară-mi poezie fereastră
a unor atîta noapte în ei că-i pierd
și nu-i mai văd ca într-un înec al
lumii și cîntădă rădiază în văz-
dă și soare intens și persuasiv a-
junghii pînă în cernăsiu. Natura
domestică pare imobilă. Sînt zile cînd
nu zăresc casole din jur și n-avîd
cîntăce. Vorbim de obișnuiță cu
ușurință, confundînd-o cu indiferența
care este cu totul altceva. Cînd ies
în stradă, dincolo de porți, doborîc
ca într-un joc de copii cu cuburi sa-
lăra metamorfoze bizare.

Nu mai am surprize pentru că and
de luni de zile zgometul scrisii al
măsurii și m-am obișnuit cu pasă-
rea libă de feră, proiectată pe corul
Bucureștilor. Cîtu ce la primile ca-
zule mă intrigă, mă sculă din pat
și mă chema să văd peste 24 de
ceasuri unde ajunsese mistria zidu-
rului, acum nu-mi mai zguduită
conștiința: am intrat în lumea derin-
derii.

Colo era un pîlc de case cam jer-
nelite, adunate ca femeile la sînt. A
trecură o clipă de tinere cu înră-
mă și universul găurilor nimerite
fără via în plin centrul Capitalii a
disărut. Pe la atajul 7 o gospodină
tînăde scutice multicolore în țesărie
și mai jos, un bărbat cărunt vop-
șește o cupă de lemn în care crește
petunii.

Mă trage ată cînd la o margine a
orașului lui Bucur, cînd la alta Me-
tropolă s-a trezit dintr-o dată cu o
mie de coline de pămînt cu muntii
toții ai Arabiei. Sub sol se aud
glasuri. Nu sînt arheologii Lucră-
toriilor treburilor comunale mai întro-
tine cu înțelesul de ciment prin care
sa curge o bunăra de apă filtrată,
transmisă prin pereți de betonul cir-
culator cu țevi de plumb al cîntăcei
noi locuiește, chiriașilor recentii, în
porții calde sau reci.

Pînă mai ani, numai Bărgăniul,
marele depozitar de praț al Romî-
niei trimitea aerului lui cenăși spre
București, acoperind orașul cu o ve-
lerină de ceată. Aer cînd mă uit
în amurg văd sub cer o umbra oss-
tă: cîntăcele năpărese, clobită cu
dălia la năuse, porție pe în cas-
tise, îngheșate bine în galera ser-
văto de aer. Mirușă a scîndură și a
vopșea urășpătă de te ustură ochii.
Am căuții grăvita cea veche dină
sase luni și-am găsit-o în trupe unui
teribilo magistrule cu biblioteca sus-
pendate cu grădiniile restice. Bule-
cărul mirific al copărilor mele pă-
rea o hîrtă caricatură de chirpi,
cîntăce de murele meșter decodor,
alături cu grabă în altă parte. O să
vizițina mine niște cambiane și-o să
transporte cine știe unde, sub formă
de moloz.

Însemnări
de EUGEN BARBU

(Continuare în pag. 3)

MIHU DRAGOMIR: Stelele aşteaptă pământul

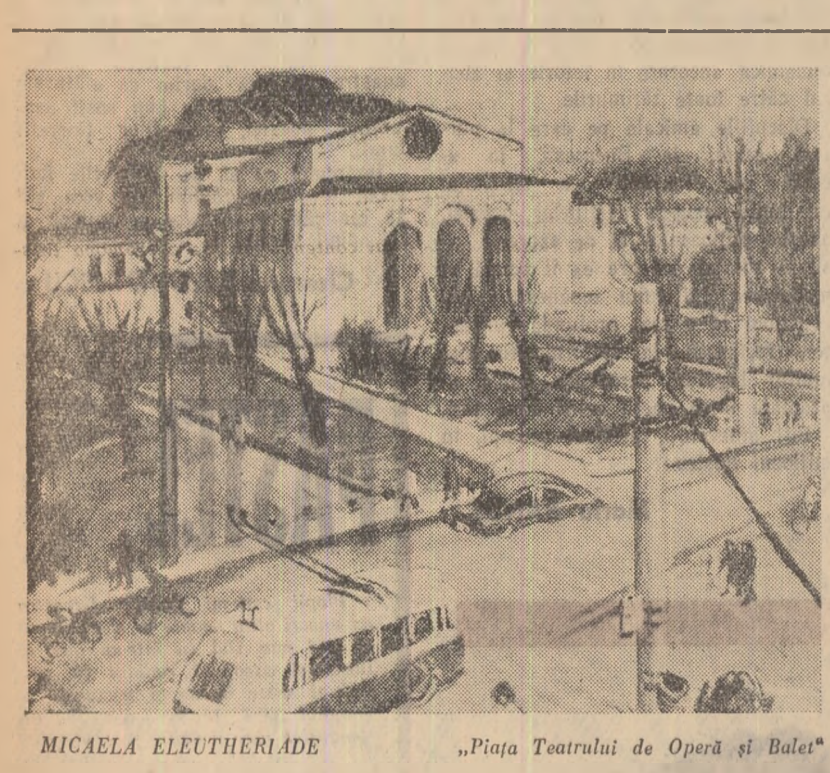
De obicei în cărțile de versuri care au o altitudine eterogenă, cum este și cea a Stelele aşteaptă pământul de Mihai Dragomir, locul central în dispunerea pieselor îl ocupă grupurile de poezii în care accentul cade pe semnificațiile cele mai curente ale actualității. În cazul nostru, grupajul care deschide volumul este, din fericire, și cel mai izbit artistic. Aici, în spiritul contemporaneității, poetul trăiește bucuria marilor succese ale oamenilor sovietici obținute în domeniul descoperirii și căutării treglate a cosmosului. Chiar dacă autorul se orientează către o poezie de previziune sau anticipativă, și derivând de aici, către o poezie cosmică, el acumulează sentimente puternice și vibreză convingător. Această stare care este în fond un impuls al cunoașterii, o dorință de a simulez noi taine necunoscute, se delințește liric printr-o tensiune spre cosmos, pe care o recunoaștem ușor în lauda planetei Jaurita de mina omului, „o inimă de foc” și o „izbindă a mișcării nesfârșite” cum spune poetul (v. Planeta minilor mele), în visul poetic de a răscolii totul „prin genuni” (v. Stele căzătoare), în ipostaza temerară de astronaut, pe care și-o atribuie fie și cu prețul sacrificiului suprem, justificat prin chemarea cunoașterii („în compasul prăbușirii mele / aș măsura și cerul, în străluciri”) (v. Stea umană), în logodna simbolică cu Tanti, zeita singulară a lumii, careia i se hărăzește o altă viață (Tanti), și, în fine, în însoțirea de pe pământ, vie și emoționantă, a primului om care va străbate galaxiile: „Când îmi asuzinse-ncă ai să-ți vină, / oriunde vei ajunge-ntr-un firiziu, / pe căi de înfățișări an-lumina / de tine am să fiu”. (Oriunde vei ajunge).

Tensiunea poetului și prefigurativă, zborul este generos, demonstrând marile posibilități ale omului în societatea comunistă. De altfel, într-o poezie, vorbind în numele oamenilor, poetul mărturisește deschis intenția sa de a provoca, în lună, transformări radicale, tot atât de mari ca și pe pământ. (Lună) Sentimentul mirajului cosmic este, în cele mai multe împrejurări, plener și nuanțat și nu e de mirare că, acest grupaj de poezii, de la începutul volumului, este bine încheiat artistic.

Accente lirice, uneori duioase, se mai găsesc și în restul volumului, ori de câte ori poetul își evocă copilăria și adolescența într-o lume care suloara orice aspirație nobilă spre adevăr (v. Copilăria mea, Orașul ne bătojorec) sau în versurile care îl prilejuresc întoarcerea, prin amintire, pe drumurile orașului de baștină sau prin preajma Dunării, pentru care poetul are o mare afecțiune (v. Străzi brăilene, ciclul Citește-te Dunării).

NICOLAE HILOHI (Din „Expoziția retrospectivă de grafică militanță” - Sala Palatului R.P.R.) „La căminul de zi”

MICHAELA ELEUTHERADE „Piața Teatrului de Operă și Balet”

CAPITALISMUL ȘI ARTA

Capitalismul este un dușman înrăit al artei. Formulată explicit de către Marx, această teză fundamentală a esteticii științifice este prezentă, în același timp, în majoritatea referințelor sale — directe sau indirecte — la problemele artei și literaturii. Descoperind esența relațiilor de producție capitaliste, Marx a ajuns la concluzia că și pe plan spiritual au loc schimbări corespunzătoare bazei societății burgheze. El a arătat că burghezia ajunge în mod necesar la înlocuirea valorilor spirituale autentice cu pseudovalorile, distruge primele și conștientă preț celor din urmă. „Un scriitor este un muncitor productiv nu în măsura în care produce idei, ci în măsura în care îl îmbogățește pe liberarul care se ocupă de editarea operelor sale, sau în măsura în care scoate în circulație un muncitor reproductiv, pe câtă vreme scriitorul neantădat, dar care scoate în serie lucrările pentru editorul său capitalist devine productiv și antieconomic „de a întoarce totul pe dos”, dematerializează și confundă toate calitățile naturale și omeneste, înfrânge sensibilitățile, transformă arta în frumos. Călin din Faust și Timon din Atena, Marx arată că autorii lor au înțeles profund acest proces al dezumanizării și l-au înfrânt cu îndigunare.

Capitalistul este omul ajuns la sărăcia spirituală absolută, omul la care „simțul posedării” s-a hipertrofiat monstruos, anihilând orice sentiment cu adevărat uman. Neguțătorul nu vede frumusețea mineralului, ci doar valoarea sa mercantilă, fiecare obiect îl interesează sub un singur aspect — să devină „al meu” ceea ce, în mod absurd, echivalează cu „a nu fi al altcuiva”. Individualismul este o consecință logică a orânduirii capitaliste. Principiul libertății individuale, proclamat cu atita solemnitate, se dovedește a fi, în ultima instanță, „dreptul la egoism”, dreptul la înșoșirea și aspirarea semenului. Crește „fărmicirea generală, egocentrismul, izoarea, transformarea omului într-o grămadă de atomi care se resping reciproc”.

În fragmentele privind cauzele și geneza individualismului burghez, Marx nu se referă nemijlocit la artă, dar tendințele analizate sînt, evident, profund ostile înfățișării artistice. Individualismul, „atomizarea” înseamnă ruperea de popor, de obiectul, sursa de inspirație și consumator al artei, deci pierderea sensului ei. Diviziunea capitalistă a muncii, contradicția dintre munca fizică și cea intelectuală, are același efect. Burghezia îi cere artistului să se izoleze de mase, iar pe muncitor îl vrea înapoi de a percepe arta. Ea face deci totul pentru a secătui talentul artistului. A fi pe placul burgheziei și a

Lirica solemnului și a cotidianului

Discuția în jurul modalităților poetice nu poate avea — cred — decît un singur rost: de a descoperi modalitatea specifică fiecărui poet, de a-și transmite mesajul. Căci a căuta să stabilești o ierarhie între diverse modalități, pentru ca apoi să decreezi utilizarea una dintre ele în exclusivitate înseamnă, pe de o parte, a face scolarească pură iar, pe de altă, a pleda pentru uniformizarea poeziei.

Una este însă a discuta despre superioritatea unei modalități asupra altă (adică a face scolarească și a viza uniformizarea poeziei) și cu totul altceva e a discuta despre atitudinea poetului față de realitate, despre modul cum privește și abordează realitatea. Discuția care s-a iscat în jurul poeziei solemne și a cotidianului se referă nu la utilizarea unei modalități, ci la modul deosebit de a privi realitatea. Căci poezia solemnă nu e legată numai de o anumită modalitate poetică, de anume procedee. Mai foști poezii noastre au practicat-o și o practică și totuși fiecare dintre ei are o personalitate bine definită.

La fel, în ceea ce privește așa-zisa poezie a cotidianului.

Există, desigur, o poezie a solemnului, fiindcă solemnul este el însuși un element al realității, după cum există și poezii cu vădite înclinații pentru o astfel de poezie și chiar cîntecii care să-și manifeste preferința pentru ea (și acești cînteci, mai ales într-o discuție despre poezia politică, adică despre poezia care treburile să exercite o înfrîngere puternică asupra unor părturi cît mai largi cu putință, trebuie luate în considerare ca un factor avînd o pondere deosebită). În acest sens George Munteanu (vezi articolul „Poezia politică de astăzi” din „Contemporanul”, nr. 19) era pe deplin îndreptățit să observe un anumit exclusivism la Marcel Breșlaș care, nu pentru prima oară (vezi și „Dialectica poeziei”) își exprimase ostilitatea pentru „genul solemn” și care pleda pentru o poezie scrisă „în graiul zînelor zile” (vezi articolul cu acest titlu din „Contemporanul”, nr. 18), pentru o poezie care „să surprindă sărbătorosul în cotidian”.

Nu e mai puțin adevărat însă, că intervenția poetului e foarte binevenită. Mai întâi, fiindcă, la ora aceasta, nu poezia festivă, solemnă, pe care, în paranteză fie spus, unorii o practică-o cu succes, însuși Breșlașu, lipsește din coloanele publicității noastre literare și din plachetele de versuri, ci, într-o măsură, tocmai aceea pentru care militează autorul „Poveștili poveștilor”. Este necesară însă și îmbogățirea poeziei cotidianului (a nu se con-

titulatul ultimul ei volum „Sărbătorile zilnice”.

Pentru modul inteligent cum știe poeta să reflecteze festivalul din cotidian, așa exemplifica prin poezia „Noaptea în sala de ședințe” din volumul mai sus-menționat. Pătrunzînd noaptea tîrziu, în sala de ședințe a unui sediu de partid, poeta începe prin a sugera familiaritatea ei cu această încăpere, faptul că aici e ea la ea acasă, că fiecare lucru îi spune ceva ca un lucru al ei personal, fiindcă fiecare obiect îi vorbește despre un om de care e legată, despre un tovarăș de luptă, iar toate laolaltă o fac să simtă viața prezența comunistilor:

„Cunosc aceste scaune dintr-un lemn lăptos / racorose, cu spațiere drepte și netede, / număra, în timpul ședinței, poziția lor o altă / capătă o asimetrie a mișcărilor vii / însoțesc atitudini umane. / Acum, noaptea le-a anihilat după schema repausului”.

Făcînd o deplasare în timp, poeta evocă lucrurile în care se înleaușă dincolo de partid în ilegalitate, pentru ca, exprimîndu-și apoi bucuria de a lupta azi liberă, să-și descrie pe tovarășii ei obișnuiți din sala de ședințe, să le arate meritele individuale, alcătind astfel o succintă istorie a luptelor desăvîrșite victorioase sub steagul Partidului după Eiliberare. Apoi, prin portretul lor stateric, ne face să intuim însuși mărimea misiunii lor istorice:

„Și toți patru răspund în numele mulțimii de bunurile comune / istoria / pămîntului, uzina, / gîndirea, / apărîndule de orice altă, de orice complot / al dușmanilor comuni”.

Sala de ședințe la pe nesimțite proporții grandioase, îl apare poetul ca anticamera acțiunilor birocratice, nu numai pentru că aci se iau hotărârile și se asumă sarcini grele, de importanță istorică, dar pentru că aci omul se primenește, se purifică și se înalță pe sine, iar această primenire, purificare și înălțare îi dă tot timpul simțămîntul că trăiește un moment excepțional, de intensă fericire, de adevărată sărbătoare:

„Aici, între aceste scaune cu tălpetura netă (...) Turnul înșingurîrii se cutremură; / se prăbușește înții în-

Poezia din „Lucefărul”

„Lucefărul” din 15 lune publică numeroase poezii, ceea ce este foarte bine — dintre care multe sînt poezii. Din versurile de o simplitate bogată ale Constantinei Buzea („Din stele”) (zbucnente o autentică este de viață. Reținem din cele trei poezii ale Victoriei Tăușan un nocturn vâslit cetădin („Calea Grivului, noaptea”) în care se sugerează adevîntul construcției. Iar în „Noaptea aprinde și el, trumoa, noaptea, / Focul tractoristilor”, „Pescărușul” avîntat al lui Dimitrie Racheli este totuși complet de simbolul chevron și de de simplitate bogată. Lăudînd împădurirea, tot Dimitrie Racheli are, într-o poezie înesală, versuri remarcabile: „Ca-n Machbeth / Pădurile Delei poartă / drum” iar ultima strofă constituie o imagine sonoră de o reală frumusețe. Fără să fie totuși leu drumul imens — / Hohote cînd în ele lanca turului se frînge / și un anvermar mare se vede de uruz”. Adrian Păunescu îi spune cu ardore adolescentin „Cîntecetele” în care omul apare mereu ca mîștră. În „Cîntecetele”, ha! Negulescu are un „Cîntec de searh” care este de fapt o romanț. Pătrunzînd în „Cîntecetele” din „Lucefărul”, „Dinmarea mare” a talentului Iliie Constantin, dedicată lui Nichita Stănescu și inspirată din „Dinmarea mare”, acestuia, sugerează, cu fior autentic, refluxul amar al pasiunii. Cea de-a doua poem-

„Ochiul”, este sentimentală cîntînd „surferile cîmînt de fată” și desenînd „gene lungi”. Florența Albu ne convinge cînd își afirmă cu fervore rețînută „Apartența” la acest secol frîmțit și glorios dar credem că aici poeta are umert proa firav pentru a putea „ridica” pe ei „ulgerile cerului”. Dimitrie Stănescu desenează în crepuscul liniștit, transparent și multicolor, sugerînd bucuria unui strîngător într-o casă nouă. De astădată, poemul talentat, Sina Dănculescu a luncat din șeaua Păunescu într-o poezie care se voiește poezie — simplității de săvîrșite, autorea considerînd eronat că este suficientă exclusivă numire a lucrurilor și faptelor pentru a descătușa valențele poetice deschise în ele, ceea ce totuși nu este posibil fără stilizare, numai arta putînd crea natura pe plan artistic: „Volam să-ți spun / că lubeș de fapt nu mare la mîni și țărni, de talent, orezării, podgoriile naturale.” E, firește, o eroare de concepție și nu o cădere de talent. Ion Cărbănușu privește inspirat înaintarea „lebedelor nopții”, ascultă recepția pușcării și nu o simțea din o zi de elan încordat („Noaptea șanțierului”). Despre alte poezii cuprinse în „Lucefărul”, nimic deosebit de semnalt. De altfel, se știe, o revistă nu e o antologie, ci un laborator.

Eugen LUCA

tuneoasa scară interioară, / spirala individualismului / și prin spîrtura de lumină / se vede cămărită proaspăt și rece, / Luxuri desuete se coșcoșec, / pierzîndu-și tregpat / ultimul licăr de culoare / înșirînd, perții turului se desfac / fără zgornat, ca un de cor de putregai, / vîntul revoluției sulă puternic, / împraștie totul, / și pe locul ramas curat se ridică / solarul amfiteatru al colectivității”. Pentru felul sugestiv cum știe să reflecteze festivalul din cotidian și cita și poemul „Macarale la murginea orașului”, de Geo Dumitrescu, unde bucuria inaugurării unui nou șanțier e transmisă din pic, dar nu într-un cadru solemn, hiperbolic, ci într-unul obișnuit. Rezultatul: caracterul realist al poemului e foarte accentuat bucuria oamenilor de a se zmulge înapoi și transmisă cu o mare forță, înfrîngerea poemului asupra cîntecilor — indiscutabilă.

Nu ne putem explica decît tot prin nelegiunea cotidianului, prin îndepărtarea de cotidian, de considerarea poeziei satirice pe teme interne (caci pe teme externe se scrie poezie satirică — și adesea de calitate), desconsiderarea acestei poezii care, înfrînd rămășițele burgheze și mai ales mic-burghize din conștiința oamenilor, ar avea o eficiență politică foarte însemnată fiindcă ar aduce o mare contribuție la faurirea și consolidarea conștiinței socialiste.

Căci talente satirice avem. O dovedesc fabulele alt de cunoscute ale lui Breșlașu, și portretul Domnului Fost din poemul „Desprepămint” al Mariei Banuș; poemul în care Mircea Radu Paraschivescu cînta referența bănească, de fapt, un admirabil pamflet la adresa speculanților; excelența fabulă „Critica de Jos” a Ninei Cassian și celui de rondo „Cocoșii de lablă” de Cicerone, Theodorescu. Sîntem incredincinți că acesția și alții încă — printre care Dani Deșliu și Eugen Frunză care au scris pamflete poetice antiimperialiste — ar putea, dacă s-ar apropia mai mult de realitatea cotidiană, fauri o poezie care, biciind mentalitatea mic-burgheză ar avea o eficiență politică reală. Și îndrăzni să ofer acestora — și altora — care au abandonat strîmnic satirică a lirei lor sau înferează numai, că să m exprin astfel, vicii „general umane”, exemplul prozatorilor, pe care însuși specificul artei lor îi determină să nu se îndepărteze de realitate,

Eugen LUCA

De curînd a apărut la E.P.L. romanul „Gabloz” Magazin universel de Ury Benador

aceasta în mod „direct” la diavol (după exemplul lui Ivan Karamazov) ei încheie un contract nou, în aparență favorabil: renunță la viața individualismul zoologic albit de nefas pentru artist, și rolul destructiv al burgheziei, care ca o mașină fără fund, caută să înghiță în adîncurile ei milioase genul, dragostea, poezia, gîndirea, știința și arta. „Rolul burgheziei în procesele de creație culturală a fost mult exagerat — în deosebi în literatură, dar și mai mult în pictură, unde burghezia a fost întotdeauna patronul care dădea de lucru și, implicit, legitimator acestui domeniu. Burghezia n-a cunoscut niciodată și nu cunoaște nici azi o adevărată aspirație spre crearea culturală”. Sensul procesului de dezvoltare a culturii nu a fost niciodată înțeleș de burghezie ca o necesitate a progresului întregii umanități”.

Asemenia ideii lui apar exclusiv la reprezentanții realismului socialist, Ele răzbat — cei drept, deseori în

Mano, Dreiser, Rolland, care s-au putut elibera de blestemul secular al individualismului, de antiunmele lanțuri materiale și spirituale prin care capitalismul îi subjugă de artiști, apropiindu-se — în măsura diferită — de clasa căreia istoria i-a încredințat sarcina măreață de lichidare a exploatații și nedreptății sociale.

Dacă pînă acum s-a vorbit despre orientarea antiartistice generală a capitalismului, despre ostilitatea burgheziei față de artă în ansamblu, ei, probleme poate fi tratată și diferențiat, stabilindu-se de pildă modalitățile concrete de opoziție față de diverse domenii ale activității artistice. Sub acest raport se pune întrebarea: nu cumva în cadrul artei există ramuri, genuri, specii, a căror dezvoltare să fie într-o măsură mai mare stînjinită, înfrîntă de capitalism, anumite forme artistice deosebit de negreutate de burghezie? Întruchitric poate provoca nedumerire, întrucît pare a sugera o ierarhie de valori între diferitele modalități și forme artistice. În realitate nu este vorba de așa ceva. Genul epic, liric sau dramatic sînt în egală măsură necesare, și rezultatele lor la fel de va-

terese de clasă ale burgheziei o fac să persecute ca deosebită ură, să catonizeze și deosebită ură, să anume forme artistice, al căror specific o neliniștește mai mult decît al altora.

Dacă ne-am referi, bunăoară, la ramurile artei, am putea constata ușor că estetica imperialismului dovedește mai multă iritare față de literatură decît față de muzică, iar în cadrul acesteia din urmă preferă muzica neoprogramatică și mai ales muzica „nouă”, notîndu-se că muzica de cameră și simfonice. Atît în teorie cît și în practica artistică burgheză se preconizează o tendință de a „muzicaliza” alte ramuri și specii, fenomenul poate fi descris destul de ușor. Muzica reflectă realitatea într-un mod mai complicat, ea exprimă idelle sociale deseori mai indirect decît literatură. Elementul constitutiv „celular” al imaginii literare este cuvîntul, noțiunea, care ca atare este o formă de manifestare explicită a gîndirii, și deci, a ogîndirii realității. Imaginea muzicală exprimă și ea idei, dar într-un mod specific, mai puțin evident, prin intermediul unor intonații, melodii și armonii, prin intermediul unei complexe dialectici emoționale. Funcția gnoșeologică și educativă a artei poate fi mai greu clasificată pe baza unor exemple din literatură, decît din domeniul muzical. Este deci firesc ca estetica formalistă să se orienteze spre aceste forme mai „ascunse” de reflectare artistică, combătînd în cadrul muzicii programatismul și prezența textului literar explicativ. Și este tot ațit de firesc faptul că, estetica materialistă, democratică, a susținut întotdeauna imbinarea organică a sunetului și a cuvîntului. Să ne gîndim că atare pleoara lui Cervinsky în favoarea cîntecului și a operei, la lupta dursă de Stasov și de grupul „celor cinci” muzici compozitori ruși pentru o muzică profund democratică, apropiată intonațional, dar și prin text literar (vezi folosirea poeziei pușkiniene de masele populare. Desigur, muzica de cameră și simfonice nu este într-un anumit „vîntoș” de falsificare pe seama ei. Muzica exprimă idei și cînd nu are la bază un program explicit sau un text literar, mai mult: chiar cînd acest text există, ideea exprimată este specific muzicală. Tentativa de a înlocui analiza ideii muzicale prin relieierea exclusivă a textului ajutător constituie o vulgarizare, „Ajutător” in-

seamnă însă că în descifrarea mesajului lucrării muzicale textul poate de un real folos, schimbîndu-se oare investigații în profunzimea specificului muzical. Arta nu este niciodată formă „pură”, lipsită de conținut, dar este semnificativă că această iluzie a fost și este alimentată mai ales prin referința la muzică, și îndeosebi la lucrări neoprogramatice, fără vreun „suport” literar. Disprețul aristocratic față de cîntecul popular, de masă, față de operă etc. ascunde deșigur o concepție estetizantă, formalistă, îndreptățită împotriva rolului social al artei.

Prin cunoscuta lozincă „De la muzică avant toute chose...”, Verlain e formulat un precept larg și o tendință generală a dezvoltării artei burgheze. În literatură „muzicalitatea” este ridicată la nivelul factorului hotărîtor, adesea ea umbrește toate celelalte componente ale imaginii. Tendința s-a manifestat nu numai în poezia lirică, de pildă cea a simbolistă (Mallarmé, Rilke, Macedonschi) dar și în proză (Proust și epigonii săi). În pictură ea este evidentă încă de la Impresionisti, chiar și pe plan tematic (dansatoarele lui Degas) și se accentuează în pictura formalistă contemporană (un reprezentant al „picturii neobiective”, si-a intitulat tablourile Allegro, Andante, Con Brio, pentru a le face și mai inteligibile).

Parintele esteticii formaliste engleze contemporane, Clive Bell, are și el o predicție deosebită pentru muzică. El declară literatura arta cea mai impură, deoarece — aci treburile s-o recunoașcă! — exprimă în afara muzicalității și un conținut intelectual (motiv pentru care nu pot fi luate nici măcar sonetele lui Shakespeare). Esteticienii marxisti sînt evidenti convinsi de faptul că un asemenea conținut intelectual există și în muzică și depun eforturi susținute pentru elucidarea lui (În primul rînd esteticienii sovietici, dar și cei din țările capitaliste — de pildă teoreticianul american Sidney Finkelstein în cartea sa din 1952 Cum exprima muzica idei?).

Ion JANOSI (Continuare în nr. viitor)

PROBLEME DE ESTETICA

mod contradicțoriu — prin opera unor creatori de seamă realiști critici.

Romanul lui Theodor Dreiser, Genul înălțasea tragediă, unul pic-tor talentat, care din dorința de a parveni mai repede, se lasă de artă și se angajează în șubia unor mari întreprinderi capitaliste. Realitatea americană, ostilă valorilor estetice, îl transformă pe artist în neartist, pentru ca pe urmă, consumîndu-i capacitățile, să-l nenorocască și ca simplu om. Eroul lui Dreiser nu devine icoșag, ca Clyde Griffiths din Tragedia americană, ci se mărginește la un contract lașian modern, în spirit capitalist, renunțînd la artă în schimbul vieții ușoare și a succese-lor înșelătoare.

loroase; cel ce ar declara literatura superioară muzicii, sau invers, romanul mai important decît schița sau comedia, mai semnaltă decît decît opera sau cîntecul, ar da dovadă de un primovism mueril.

În înfrînta varietații a milioanelor artistice nici una nu poate fi considerată ab ovo și principial inferioară celelalte. „Lucrul acesta nu exclude totuși „predilecția” unor societăți, clase, națiuni, momente istorice pentru anumite forme artistice — sau o eventuală „antipatie” a lor față de altelne. Se întîmplă ceva asemănător cu acele fenomene care în sine nu au caracter de clasă (limba, logica formală, formulele matematice, tehnica), dar față de care clasele nu sînt indiferente, folosindu-le adesea în chip deosebit. Formele artistice nu sînt nici ele „burgheze” sau „antiburgheze”, dar capitalistul și ideologul său — conștient sau instinctiv — se raportează diferențiat față de ele. În-

DISCUTIE DESPRE POEZIE

De vorbă cu DAN DEȘLIU

— Distingeți anumite tendințe caracteristice în poezia noastră actuală? — Fără îndoială, există căutări interesante care pot fi discutate...

— Dacă o astfel de discuție v-a fost sugerată și de titlul ultimului meu volum „Sărbătorile zilnice”, vreau să precizez că, în acest caz, accentul trebuie pus pe „sărbători” iar nu pe „zilnice”.

— Distingeți anumite tendințe caracteristice în poezia noastră actuală? — Fără îndoială, există căutări interesante care pot fi discutate...

De vorbă cu NINA CASSIAN De vorbă cu

Nina Cassian respinge rigiditatea în înțelegerea conceptelor, fuge de atitudinile imuabile, căutând mereu armonia unității contrariilor. Ne-a spus: „Prejudecățile dăunează judecăților, în viața ca și în artă; și, de asemenea, firește, de o concepție asupra lumii, de un punct de vedere științific, adică de opusul prejudecății”.

— Fără a face clasificări scolastice, există, desigur, pasteurii, ode, meditații etc. Poezia este ca atât mai convingătoare cu cât apelează la mai multe resurse literare spre cititor. Iar a considera, de pildă, că ideea ar duce la o poezie frigidă mi se pare o eroare pe care practica a infirmat-o de mult.

— Poezia „Bach”, din ultimul dumneavoastră volum, am înțeles-o nu doar ca pe o poezie despre muzica „marelui laic”, ci și ca pe o arid floarească în care o mărturisire asupra gustului dumneavoastră artistic.

— În arta lui Bach întâlnim unul din cele mai strălucite exemple de reflectarea dialecticii naturii și a stringenței ei organizării. Fără să am pretenția propunerii unei arte poezice, socot că fără organizarea, nu poate izbuti nici un traducător uman, nici revoluția, nici dragostea, nici poezia.

— Pentru cine scrieți? — Căiva „prietenii ai cărții” de la fabrica de confecții „Gheorghe Gheorghiu-Dej” mi-au spus între altele că așteaptă de la poezii un ajutor rezolvare a o serie de probleme personale complexe.

AUREL RĂU

— Ce tendințe deosebite în poezia noastră actuală? — Toată literatura din țara noastră este animată de pasiunea nobilă a fundamentării unei noi lumi sociale.

— Tinerii poeți așteaptă să vorbească despre ei. — Vreau să spun în primul rând că nu numai ei au de învățat de la noi cei maturi sau aproape maturi. La rîndul meu, vreau să fiu la curent cu mersul sensibilității și al gândirii lor.

— Personal, nu cred că narația de fapt, spusă pe limba versului, înscrise în analele poeziei un moment de durată. Poate pare paradoxal, dar cu toate ritmurile și rimele măiestrite, perfect ciocnirile, ne vom afla totuși sub zodia prozei.

— Personal, nu cred că narația de fapt, spusă pe limba versului, înscrise în analele poeziei un moment de durată. Poate pare paradoxal, dar cu toate ritmurile și rimele măiestrite, perfect ciocnirile, ne vom afla totuși sub zodia prozei.

— Există domenii ale realității contemporane care nu au fost suficient reflectate în poezie? Cum vedeți posibilitatea îmbogățirii liricii noastre în acest sens? — Cred că problema trebuie abordată altfel. Să pretindem fiecărui poet să spună în felul său ceea ce este extras din toate faptele și evenimentele vieții. Evident, căne nu este de această părere și se ocupă cu scrierea de versuri, are tot dreptul să demonstreze prin fapte contrariul.

— Există domenii ale realității contemporane care nu au fost suficient reflectate în poezie? Cum vedeți posibilitatea îmbogățirii liricii noastre în acest sens? — Cred că problema trebuie abordată altfel. Să pretindem fiecărui poet să spună în felul său ceea ce este extras din toate faptele și evenimentele vieții. Evident, căne nu este de această părere și se ocupă cu scrierea de versuri, are tot dreptul să demonstreze prin fapte contrariul.

Salut poezilor sovietici

— Salut poezilor sovietici! — Salutăm cu simțăminte de care nu le-a întărit lumii neobosită a poporului sovietic, pentru a da întregii omeniri un viitor, fără arme și războaie, îl salutăm după dăruirea noastră strămoșească: „Bine ați venit!”

Despre poezie cu Margarita Aligher

— Despre poezie cu Margarita Aligher. — Personal, nu cred că narația de fapt, spusă pe limba versului, înscrise în analele poeziei un moment de durată.

PASTEL

— Pastel. — Din celelate puncte cardinale au pornit spre centru convulsii de corăbii împietrite în marmură pe la poale, ca după un lugheț polar: pe la Pieptănari, prin Giulești, prin București Noi, dar unde nu? se tot așează case peste case cu o rîvnă uluitoare.

Salut unui furnalist

Salut, stăpîni ai trudei la furnal, voi știți, oricum, cu gesturi cunoscute, din magma minereurilor crude, s-alegeți miezul proaspăt de metal.

Eu vă salut instinctul rafinat, cuvințel îndrăznelii noastre, pură, amestecînd metale cu măsură în cinstea celui mai adevărat.

Sînt mîndru că la timpul potrivit și tot ce-am spus de munca voastră vie, de fapt, am spus desigur despre poezie: O, versul drept s-a făurit la fel!

Vă sînt coleg, producători de-afel și tot ce-am spus de munca voastră vie, de fapt, am spus desigur despre poezie: O, versul drept s-a făurit la fel!

SZEMLER Ferenc
In romînește de Grigore Hagiu

Scut roșu, flămură de pace

Nu știu dacă sori sau amiază, Dar știu că e o treaptă a veacului XX Pe care urcă glorioza patria socialismului. Pe coardele eterului, nibrînd, Imi năvălește în casă Simfonia Leningradului; Nu din unealtă umană se înalță cîntînd Uriașă încordare de acum două decenii, Parcă nu-i simfonia șostacoviană.

Ce-1 cîntă toți pămîntenii, Parcă-i un fluviu apoteotic de armonie adîncă, Pornit să zdrobească stîncă de stîncă, Să spele o parte a pămîntului bolnavă.

Scutul soarelui roșu păzește deșința: Acum două decenii Oastea lui Igor Ridica scutul roșu să apere Rusia; Acum două decenii haitele brune Tîrîndu-se-n cerc s-o încercuie

Uitau că scutul roșu niciodată nu apune Acum două decenii

Semnele împletite seera și ciocanul Se ridicau în apărarea lumii Să seceră, să zdrobească uraganul. Acum două decenii Oastea lui Igor zdrobea pe pămînt Sămînța urii semănată pe vînt.

Vîntul spălat de fluviul armoniei adînci Bătînd, a ridicat din lanțuri continentele Și scutul roșu a filiiți flămură pură, Flămură de pace, de vis și căldură. Nu știu dacă sori sau amiază, Dar știu că același soru scut din trecut E și marea flămură de pace care neghează, Luminînd pămînturi, popoare.

Știu că e o treaptă a veacului XX Pe care urcă glorioasă patria socialismului

Cu visurile tîmni-către soare.

Radu BOUREANU

Trepte

Cînd îmi voi sărbători curajoasa vîrstă de 90 de ani Și n-o să mai pot scrija la catrene-n coaja timpului, Sau - cine știe? - voi fi coborît sub rădăcinile ondulate-ale copacilor, Poate-ai să te-ntrebi fetița mea, de ce se rotește atîtea astre și planete

In ritmurile mele, De ce-am pornit să scrutez înaltul, Să-l înfrunt, Cu spațiu inimii înroșit de flacăra ideilor, Și m-am mințit la 15 ani cu pasta cerului.

In anii tinereții mele s-a desfășurat asaltul... Primul om comunist a înfiorat sferile Și a tras perdeaua tremurătoare-a cerului... Eu am fost prezent cu versul! Da, și noi, acești scormonitori ai gîndului,

Exaltați, neliniștiți, Am acordat glasul melodios al științei Și i-am închipuit saltul spre orbită!

Crede-mă, fetița mea, am fost și eu, pînă La prima explorare. Și cuvintele mele-au înzestrat Cu proiectoare zborul astral. Am fost și eu, ca tine, nemulțumit întotdeauna De dimensiunile descoperitei, Citar cerul, de-acum cucerit, Și etica omului cosmonaut Sînt, fetița mea, numai trepte Spre noi îndrăzneli.

AI. JEBELEANU

Blocul-cer

— Priobiți! Blocul e albastru — V-amînțiți, tovarăși, toamna delirantă Cînd creștea în beznă primul nostru zid? Parcă luncasem neștiut pe-o pantă Și pe stînci, acuma ne urcam lucid.

Noaptea-și arcuia cearcănele mari Pe sub plînsul ploii lent și auzit. Ca un steag smuls dintre stejari Cerul dispăruse orb în infinit.

Încilind păzduhul sur prin pîrul ei O femeie beată — ploaia — alerga. Noi zideam într-una din scînteii și stei Înspre bolta care nu mai exista.

Noi zideam într-una, noi zideam într-una, Paralel cu zidul cerul se naștea. Noi zideam într-una, noi zideam într-una. Lîngă moartea beznii mina era stea.

Și simbolic blocul fu nopsit albastru Ca și visul nostru pașnic și sever. Fiecare mîna e-un politic astru Pentru noi, maturii ziditori de cer.

Ana BLANDIANA

DATORIA

Matei își aduse aminte de Coman de multă și concepțiile lui și brusc simți în gură un gust sălcii, neplăcut. „De cite ori mă gîndesc la individul ăsta încep să mă simt prost!”

Demeter încerca să descopere suferința lui Matei cu aerul degajat și distins al unui chelner de la marile restaurante, dornic să ghicească prompt și nuanțat dorințele clientului: — Ce e cu tine? Te doare capul? Te simți prost? Vrei să-ți aduc ceva?

Dintr-o mare afectiune sau dintr-o simplă curiozitate, Demeter îi pipăi obrazii.

— Arzi... Îți arde toată fața... se arăta îngrijorată Demeter, dar cu o îngrijorare cam veche, cam obosită și cam impersonală, de parcă în toate împrejurările vieții folosise aceeași singură îngrijorare și din pricina utilizării ei excesive se cam uzase în decursul anilor.

— Cum să n-am temperatură dacă batem pasul pe loc?... îi răspunse Matei cu blîndețe, încercînd parcă să se justifice. Cum să nu-mi urce temperatura dacă șeful cabinetului e un escroc? Și mai trebuie să discut cu el, să stau la doi pași de el, să-l aud vocea, să mă uit în ochii lui...

— A, asta e tot?... rise Demeter. — D-ai-a... Mi-e greață... — Greață? — Greață... preciză calm Matei.

Greață... Tu nu știi ce e aia greață? Cînd îi se întoarce stomacul pe dos, aia se cheamă greață... Mi-e silă de Coman, de concepțiile lui, de toată atmosfera aia de-acolo...

— Bine, bine, ai perfectă dreptate... se prefăcu Demeter că admite acest punct de vedere... sînt de acord cu tine... dar de el depinde totul... Și tipul nu-i deloc lipsit de inteligență...

— Pînă la urmă, Matei se mai îmbună. — E desigur o bază, dar nu e totul...

Peste cîteva ore Matei se afla în biroul lui Coman, șeful cabinetului tehnic.

— O să capete burtă din cauza concepțiilor astea retrograde... Și-o să-i cadă și părul... constata Matei observînd cum Coman se pregătise să-i spună ceva neplăcut.

Matei se chinuia pe scaun de aproape un ceas... „Să discuți atîta vreme cu-n tip nesuferit... o să mă îmbolnăvesc” dracului, o să capăt ulcer la stomac!”

Din cauza concepțiilor învechite care domneau la cabinetul tehnic avea senzația că aici duhnește ingrozitor. Odată îi și sfîtuise, mai în glumă, mai în serios: „Mai schimbă-ți-vă, odată ideile, că nici nu se mai poate respira”. Își aminti de concepțiile pe care Coman le formulase cu diferite prilejuri și simți în cerul gurii un gust sălcii și înecăcios...

— Omitul ăsta o să mă îmbolnăvesc... De la el mi s-au tras și durerile de cap!”

Ideea lui Coman de a-i propune să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

Coman ascultase cu atenție tot ceea ce îl argumentase Matei și pînă la urmă se hotărî să-l ia caoutor la realizarea inovației, de a împărți pe din două gloria, banii și satisfacția datoriei împlinite îi venise așa, într-o doară, în treacăt. Era cit pe aci să uite...

tode necinstite nu e totul în viață. El știa că există în viață și alte lucruri importante, stîmna tovarășilor, conștiința datoriei împlinite, iubirea curată și dezinteresată, acestea aducîndu-i omului satisfacțiile cele mai adînci.

Coman nu jucase teatru cînd îi făcuse propunerea aceea necinstită pe un ton indiferent, lipsit de convingere, procedînd în acest fel dădu-se o judecată lucidă, obiectivă, acțiunilor sale... „Dă-le dracului de afaceri, nu asta e lucrul cel mai important în viață...”

— Tocmai fiindcă știa că în această lume trecătoare există valori mai durabile decît hoțiile și pungașile, Coman depunea relativ puțină energie suferită în afacerile necinstite care participă. Le făcea cu plăcere să-și cumpere o motocicletă cu atîta, și conștiința că acolo, la locul lui modest, își aduce și el contribuția.

Gîndul că Matei, un muncitor bun, apreciat de toată lumea, s-ar putea supăra pe el, îl intrista cu adevărat.

— Nu mă interpreta greșit... Din cauza concepțiilor pe care le susținea, Coman se înfățișa lui Matei ca o arătură slătă, din cale afară de hidoasă...

Fieele de păr ale lui Coman erau alectuite parcă din milioanele de gînduri necurate, din milioanele de afaceri dubioase. Și cărarea care-i spinteca firele de păr drept la mijloc era parcă tot ce mai rămasese, buclă în el sau credea el că a mai rămas

bun. Urechile erau făcute parcă din frica lui Coman de a nu fi prins în timp ce-și pune la cale pungașile.

Și ochii erau parcă două bășiciuri lipite sub sprincene de cîine știe cine, tot așa cum geambașii bețivi lipesc sutele de viorile lăutarilor. „Dacă mai stau mult aici mă îmbolnăvesc...”

— Ai dea el de dracu... Ce mătră de om, ce figură... Mă duc eu la organizație și dai tu, Coman, de dracu...”

— A... uite ce voiam să-ți spun, aproape de ce discutăm înaintea... Dacă mă iei de coautor și-mi dai jumătate din drepturi o punem repede în producție... pe scara mare...”

Coman nu făcuse impresia unui om care propune un lucru necinstit ci a unui specialist care analizează situația din toate unghiurile și nu vede altă soluție, „Inovația e foarte reușită și e păcat să stea nefolosită”.

Seful cabinetului tehnic nu-i aștepta cu emoție răspunsul. El nu-și exprimase decît punctul lui de vedere... În definitiv, nu-i inovația lui...

— Cum adică? se miră Matei, încercînd să-și stăpînească o cumplită repulsiune fizică.

— Protestul tînrului nu-i aduse lui Coman decît enervare, plictiseală, convingerea că-și cheltuise zadarnic bunăvoința. „Eu îi dau o idee înțeleaptă și el, prostul, țipă...”

De data aceasta Coman n-avea deloc energie. Dacă Matei nu pricepe singur n-o să-i aducă noi argumente. Matei se gîndea numai la el, nu se gîndea și la interesele uzinei.

— Principala e ca inovația să fie pusă în practică, se arăta supărat Coman, să aducă uzinei folosere. Atunci, de ce protestezi? De ce nu vezi lucrurile în conștință?

Coman nu părea prea interesat de rezultatul concret și imediat — ori cu banii ăștia, ori fără, tot aia”. În succesul în afaceri necurate îl ajută întotdeauna să descopere sensurile înalte ale vieții: dragostea, creația, munca onestă: „În definitiv, nu banii sînt lucrul principal în viață”.

Seful cabinetului tehnic nu trăia pînă în adîncul sufletului această întimplare, nu-și arunca în luptă întreaga lui putere. „Și de afacerea asta cu inovația era cit pe-aci să uite...”

Uitase, pur și simplu, uitase literalmente. Prins cu altele trebuiri nici nu e de mirare. Cum să nu uite cînd are atîtea pe cap Coman știa că a face rost de bani prin me-

„Demeter, Demeter, de ce nu ți-a fost greață? De ce nu ți se întoarce stomacul pe dos cînd stai la masă cu indivizi suspecți?”

Și Matei se gîndea ce frumos ar fi fost dacă lui Demeter i s-ar fi întors stomacul pe dos. Ce minunat ar fi fost dacă, după cîteva clipe e-ar fi făcut galben de ciudă și ar fi plecat de la masa individuală.

Matei interpreta faptul că lui Demeter nu i se făcuse scîrbă în seara aceea, cînd stătuse cu șeful cabinetului tehnic la masă pînă la una noaptea, — ca un act de inamicitate și ostilitate la adresa lui. „Dacă ținea la prietenia noastră i se întorcea stomacul pe dos?”

— Nu ți-a fost greață?... murmură Matei cu un glas din care dispăruse parcă disprețul și rămăsese numai tristețea.

— Nu, dece. Tipul are hazul lui... Aseară trebuia să ți se facă greață... Așa ar fi fost frumos...

— Uite că nu mi-a fost... Matei se uita la Demeter, cu un amestec de furie și nedumerire. Ochiul îi lucea atît de dur și de silbăteac încît Demeter aproape că se înfricoșase. „E nebulă complet, ăsta e în stare să mă sfîșie în bucați!”

Sufletul lui Matei era apăsător cînd de o mare nedumerire și tristețe, cînd de o furie rece și necurajoasă. Cînd, de pe fața lui tînră dar brîzdată de riduri și zbircituri, tristețea se risipa, îi lua locul un dispreț crud, neîndurător. Și aceste sentimente îi luminau fața brîzdată de timpuriu de o asprime ciudată ca vîlvățile schimbătoare ale unui foc bătut de vînt.

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

— Ești în fond o cîrpă... Obișnuit cu expresiile tari ale acestuia, Demeter, nu se supăra: zîmbi numai puțin ironic și puțin disprețuitor. Dar Matei se simți profund jignit cînd văzu că batjocura lui nu avu asupra lui Demeter efecte...

TEODOR MAZILU

— Face pe deșteptul... Eu l-am zis cîrpă și el ride... Ca și cum eu aș pierde timpul să-l injur pe degeaba. Eu îl injur cu un scop bine precizat. Eu îl injur să se simtă proștat, să nu doarmă noaptea, nu ca să ridă ca prostul!”

— Ești o cîrpă bună de șters praful. Și încă un praful din ăla vechi de tot

— Termină Matei... Termină o dată că mă supără pe tine definitiv.

— Cu ce mă ameninți el... zîmbi Matei ceva mai înțelețios. I se pîru atît de nelocul ei amenințarea încît aceasta îi aduse bună dispoziție și se mai liniști puțin. Crezi că am să sufăr din cauza asta?

— Ei, tu n-o să suferi... Te despart ușor de prieten. La revedere, la revedere... Ai o inimă de piatră. Tu ai fi capabil să te despartă de un prieten cu singe rece, fără să pul la inimă. Eu n-am însă singele tău rece. Pe mine m-ar durea...

— Dacă acelaș prieten ar greși lovind în partid... — îl corectă Matei cu liniște, fără să-l turbure „nimic de piatră” pe care i-o dăduse Demeter — aș fi foarte capabil. I-aș spune adio și în noaptea aceea aș dormi tun...

— Nu se poate să dormi într-o noapte ca oia. Te gîndești la pretenția ruptă...

— Să revenim la lucruri concrete... — îl îndemnă Matei parcă cu o anumită violență în glas. Eu am origină proletară. Eu nu te înțeleg deloc Demeter... Tu care nu ești burghez, te porți ca un burghez...

— În discuții, Matei aducea adesea vorba despre originea lui proletară. Nu era însă lăudăroșenie, ci mîndrie, mîndrie adevărată... Din cauza că amînea destul de des acest lucru, Matei fusese criticat „Ce tot scoți ochii oamenilor cu originea ta proletară?” Dar Matei nu lua în seamă aceste critici, el se mîndrea cu originea lui proletară și n-avea de gînd să renunțe la această mîndrie.

— Ce tot îi dai cu originea ta proletară... se supăra și Demeter fără convingere, mai mult ca să ciștie timp, să chibzuiască răspunsul. „Ce merit ai tu în chestia asta?”

Infuriat, Matei se crispa de ciudă. O suferință imensă îi schimonosise parcă chipul încă tînr.

— Ce tot îi dai cu originea ta proletară

La mare, amiaza fu posacă. Pe scările strâmte de pe mal, erau trase două mahune; veniseră de mult și fuseseră desecate, iar acum stăteau acolo, pluteau și greoaie ca niște găște îndopate.

Ultima mahună veni cu pinza pe dreapta pînă la mal, lașca, lunganul de la cîrmă, nu reuși să îndrepte barca la vreme și vîntul o izbi cu carena în nisip și o împotmolii.

Înjurînd vesel, pescarii săriră în apa mică. Vîntul le zbrleca părul, le umfla cămășile și valurile li loveau peste picioare, clipocind.

Începură să alege peștele în coșuri; separam scrumbia albastră, stavrizii și zarganii lungi și subțiri ca niște serpi argintii cu ciocuri ascuțite. Cel care lua pește cu minciogul se întoarse pe jumătate, altii cîț să poată vedea în spate mazășile și depozitul chehanalei; acolo, într-un refugiu de papură se vedea ceanul cu bory — alturi, la o masă cu picioare bătute în nisip ședeau un om

mină soarelui era ca o căpiță de fin în rîșipă. Valurile treceau pe sub barcă lăsînd în urma lor holbuci argintii de aeri și de spumă. Corsei întorcea din cînd în cînd capul și privea înainte. După vreo jumătate de ceas văzu parii nemicați și plasele albe ale talianului. Pescarșii albi pluteau legîndu-se pe lângă barcă sau își luau zborul și se lăsau tipînd în talian, Corsei scoase ancora de sub grămadă de plase și-i dădu drumul în mare. Hăvâși plasele. Așeză pufoaica peste ele. Își deschise cămașa la gît, apoi se întinse pe spate potrivindu-și mințile sub cap.

Trama lui, amănuntele diseucției cu lăscă — în sfîrșit o mulțime de alte întimplări supărătoare rămăseseră acolo, pe uscat. Acum avea să facă ceea ce își pusepe în gînd. Nu-l mai putea împiedica nimeni cu nimic, și nu i se mai putea întimpla nimic. Trebuia numai să aștepte.

Vasile veni la cinci și jumătate. Corsei recunoscu de departe pantalonii cafenii ai băiatului și se bucură. Scoase ancora, făcu colac sau lada și începu să vîslească spre lîm.

Digul era pustiu. Doar la capătul din spate larg, un ceferist prindea pește cu undița. „Grăniceri să nu fie”, se gîndi Corsei. Băiatul cobori coama digului, la-soldu-se printre pietrele răbui, mari și cilindroase, pînă aproape de apă. Corsei opri barca în fața lui, apoi îl chemă: — Sări incoace!

— Păi nu ieși mata întii? — Corsei ridică din umeri prefăcut: nu înțelegea.

— De ce să ies? Întrăch el. — Păi nu te mai duci la baracamă? — Corsei rise. Ochii albaștri ai băiatului se rotunziseră de mirare.

— Ai venit prea devreme, spuse Corsei. — Vezi, bre, cum ești, făcu Vasile scîrbîț; vorba cu mințile în șold. Și ce fac eu acum, poți să-mi spui? Să pierd balul, nu?

— Taci mă, nu fii prost. Vîno-ncoa, să-ți spun eu ce să faci... Corsei puse picioarele pe plasă și îi striga băiatului să facă la fel. Scoate peștele cu minciogul, apăsînd cu picioarele marginea lotcii, care se aplecase peste apă. Scoate peștele lacom, repede, gîndind.

Băiatul îl urmărea uluit. La început nu simțise nici o emoție. Acum însă, ne liniștea, încordarea și tulburarea lui Corsei i se transmisera și lui, și toate asta îl făcuseră să simtă că ajută la înfăptuirea unui lucru care trebuia ferit de ochii oamenilor.

Corsei scoate minciog după minciog și transpirase. Cămașa lui roză avea pete de culoare închisă la subțiozi și pe spate. Părul sur i se năclăise. Fire subțiri de sulfare grasă îl coborau pe la temple, pe frunte și pe obraji; făcînd să-i selipsească perii din barbă. Obrajii i se povîrniseră și îi tremurau. Intredeschisese gura, și la fiecare mișcare buzele lui groase, cu petele cafenii de tutun, zvîneau.

„La uite-i haziacia, ia uite-i hoțu”, la ce ma-chemă el pe mine”, se gîndi băiatul. Acum înțelegea bine totul. Privi în jur — nimic. Mare pustie, întunecată. Pe fundul lotcii grămadă amestecată de stavrizii și scrumbii care agonizau deschiindu-și spasmodic gurile cu dinții mici și ascuții. Băiatul spuse îngustîndu-și ochii albaștri: — Bre, da calica haziacia mai ai!

Scumpă al dracului! Arată pești cu Corsei se aplecă și răscolii grămadă de pește. Ceea ce îi spusesse băiatul, însemna, după părerea lui: „Gata, am înțeles că vei să faci o afaceri și o s-o faci. Nu trebuie să-mi explici nimic, și nici nu trebuie să mă rog”. Da, treabă era ea și făcînd. Se îndreptă stăruie, făcînd și făcînd iar, băiatului, cu ochiul.

Apoi îndepărtă lotca și torba se duse la fund. Apa rămînea goală în capcană.

— Cum dracu să le iei din talian? In-rebă nedumerit băiatul. — Intrăm și le luăm, zise Corsei sim-lu; ce, o să fie foc pentru zece scumbii? Băiatul făcu ochii mari.

— Păi cine o să ridice torba? — Noi, zise cu bunăvoință Corsei. O ridicăm noi doi. — Păi da? Putem? Așa ceva nu a-a-uzit încă...

— Păi ce, nu ridicăm noi o sută cincizeci de chilo? făcu Corsei? Crezi că a-a-ștrine mai mult pin-acum? Greul se-ștringe mai tîrziu. În explicit el.

— De, știu eu? Da? Tine și asta, și p-ormă mai pleci și mata, și eu pierd balul, zise băiatul cu voce subțire și tremurătoare.

— Aia nu-i pe roate, îl asigură Corsei. Tot acolo ai să-l găsești pînă la urmă.

Da' eu nu mă dăchisece, bre, nu mă herberese și eu ca omii? zise băiatul pipîndu-și firele blonde și mișcîndu-și creț-teau numai pe bărbie.

— Vezi mă, fiț-ar dăchis' al dra-cului, vezi cum ești, zise Corsei și scrip-în apă. Da'nainte, cînd veneai după un pol să să vezi, nea Corsei, o fată, nea Corsei, nu știu ce chestii, daraveli nea Corsei — atunci eu puteam să zic da, eu puteam să fac, puteam să înțeleg, nu?...

Vasile îl ascultă, privind pata albă de fleagnă care se desfacea pe apă în firi-soare subțiri.

— Stai, bre, zise el încoet, ce te repezi așa? Am spus eu că nu? Să încercăm. „Așa, puține, vezi ce cuminte ești”, se gîndi usurat Corsei și se așeză re-pede pe sitele. Întoarse hotărît lotca și intră cu ea în anticamera talianului.

Cînd ajunseră acolo unde începea torba, Corsei trase vîslele în barcă și se ridică în picioare, făcîndu-i băiatului un semn cu mina. Vasile se ridică și el în picioare. Acum fiecare val îl înalta o-dată cu lotca, silindui-să se plece sub stremele împietrite care uneau parii talianului. Păi să scoată un cuvînt, Corsei începu să desface nerăbdător nodurile care țineau capătul torbei atînat de-supra apei. Își puse la îndemînă minciog-ul. Opîmîndu-se, începu să trasă în-puntru cu băiatul torba lăsată în adînc în capcană așa rămînea meru întune-cată. Continuă să tragă plasa, încordîndu-se. Treptat, acolo apa se făcu ar-intie și la zece picioare apărură spinările peștilor forțodind într-un ghem alburii.

Acum torba era grea, era din ce în ce mai grea. În cele din urmă, zdorbind toată fața apei, peștii îșiară zăpăciți unii asupra altora.

Corsei puse picioarele pe plasă și îi striga băiatului să facă la fel. Scoate peștele cu minciogul, apăsînd cu picioarele marginea lotcii, care se aplecase peste apă. Scoate peștele lacom, repede, gîndind.

Băiatul îl urmărea uluit. La început nu simțise nici o emoție. Acum însă, ne liniștea, încordarea și tulburarea lui Corsei i se transmisera și lui, și toate asta îl făcuseră să simtă că ajută la înfăptuirea unui lucru care trebuia ferit de ochii oamenilor.

Corsei scoate minciog după minciog și transpirase. Cămașa lui roză avea pete de culoare închisă la subțiozi și pe spate. Părul sur i se năclăise. Fire subțiri de sulfare grasă îl coborau pe la temple, pe frunte și pe obraji; făcînd să-i selipsească perii din barbă. Obrajii i se povîrniseră și îi tremurau. Intredeschisese gura, și la fiecare mișcare buzele lui groase, cu petele cafenii de tutun, zvîneau.

„La uite-i haziacia, ia uite-i hoțu”, la ce ma-chemă el pe mine”, se gîndi băiatul. Acum înțelegea bine totul. Privi în jur — nimic. Mare pustie, întunecată. Pe fundul lotcii grămadă amestecată de stavrizii și scrumbii care agonizau deschiindu-și spasmodic gurile cu dinții mici și ascuții. Băiatul spuse îngustîndu-și ochii albaștri: — Bre, da calica haziacia mai ai!

Scumpă al dracului! Arată pești cu Corsei se aplecă și răscolii grămadă de pește. Ceea ce îi spusesse băiatul, însemna, după părerea lui: „Gata, am înțeles că vei să faci o afaceri și o s-o faci. Nu trebuie să-mi explici nimic, și nici nu trebuie să mă rog”. Da, treabă era ea și făcînd. Se îndreptă stăruie, făcînd și făcînd iar, băiatului, cu ochiul.

Apoi îndepărtă lotca și torba se duse la fund. Apa rămînea goală în capcană.

Legară frînghiile la loc și ieșiră încet din talian. Corsei vîsli peste gherema, în larg, dar nu se depărtă prea mult de talian. Ancora, și după asta scoase un sac din cei ascunși sub malul de plase de la pupa. Începu să alege peștele, urmînd numai spinările verziz-gul, vîrgate și coastele cu pete albastre, dese și mărunte ca o țesătură, ale scrumbilor. Cînd termina, acoperi stavrizii rămăși cu pufoaica. Se ridică în picioare și cumpănii sacul care se umpluse pe jumătate.

— Gata, zise el. Oricum, cincizeci de kile sînt aici ca popa! Lăsa sacul jos apoi îl legă la gura. Albastre, mă, — lovi sacul cu palma: moare sezonistii după astea!

și cenușii: băiatul jos la pupa, iar Corsei în picioare și într-un fel deasupra lui — crunt și neiertător.

— Zi, făcu Corsei. Ce să fac; nu dau? — Bine răspuse Vasile. Ce să fac; nu dau? — Așa, făcu Corsei apăsut. Eu te în-văț cum să trăiești mă, bleagule, și într-o zi o să vii tu singur ca să-mi pupi mina.

— Și unde să mă duc? întrebă Vasile. — La Pavel Tiganu, îi spuse Corsei scurt ascînzîndu-se pe sitele. Îl știu tu... Te duci acolo și-i spui să eu te-am trimis. Împinse sacul pînă la picioarele băiatului.

După asta, pînă aproape de mal nu-și mai spusese o vorbă. Pe mare se lăsa întunericul și începuse să bată briza. Cerul era mai neguros acum, ca o ceată suspendată la mare înălțime. Vasile se-dea ca și înainte la pupa. Corsei îl privea cu aer stăpînit; era sigur de el. Se apropiasera de dig și acolo, ceferistul, care la venirea băiatului prindea pește, își strîngea tacticos undițele.

Băiatul se ridică de la locul său atît de brusă și atît de neașteptat pentru Corsei, încît Corsei se ghemui pe sitele, lînd mințile de pe vîsle și ridicînd un picior să se așeze. Băiatul nu veni spre el — păsînd peste bordul bărcii, Vasile rămase o secundă suspendat; fata lui pîstruaită pîlise, iar gura subțire i se deschisese după aer. Căzu în apă, dar ieși număidecși începu să inoate spre dig. Corsei se ridică de pe sitele. Băiatul era la vreo cincizecete pași.

— Stai, zise Corsei tremurînd de furie. Astîmpăr-te și vin-aci că te omor auzi tu?

Băiatul se întoarse cu fata. — Nu, zise el gîndind și scîlpînd. Credeai că sînt vreo vițea proastă. — Te omor, repetă Corsei. — Omoară-mă, spuse în batjocură băiatul. Inoata ușor. Era din ce în ce mai aproape de dig.

Corsei se uita încrămențit după el. Îi vedea cînd și cînd capul și părul ud și ceafa subțire. Băiatul știa acum o grămadă de lucruri — știa chiar pres multe lucruri despre el, și Corsei lar fi înecat acolo, cu pana vîslei, ca pe un câțel. Dar acum nu-i mai putea face nimic, nu mai erau singuri. Îl văzu cum se catără pe digul culturos și odată îl văzu alunecînd. „De țî-ai sparce capu' de cataroie”, se gîndi Corsei cu ură. Dar nu, ceferistul îi înținse băiatului mina și Vasile ieși din apă sîrind, cu că-mășa lipită de spate. Spuse ceva și ceferistul își întoarse capul spre barcă.

„Gata, făcu Corsei în sine la — a în-cepui!”

Se întoarse înspăimîntat la talian și aici, după ce aruncă în mare stavrizii morții și mută de cîteva ori fără rost sacul cu scrumbii dintr-un loc într-altul, simți răcoarea mării. Își puse pufoaica peste cămașă și rămase așa, ascultînd cîrîtul mînturilor care mureau sugrumați în plasele dimprejurul talianului.

„Aoleo, Cristoase, acu' e acu”, făcu el cuprîns de spaimă. Nu prevăzuse asta nu prevăzuse o mulțime de lucruri. Se simțea înghețat pe dinăuntru. Încercă să se liniștească. „Stai că nu m-au prins ei. Dacă spune Vasile ceva, zic și eu nu și gata”. Se întrebă: — „Și ceferistul? Aici se-nfundă toate”. Era ca un șoarece neputincios; căuta o gaură prin care să se poată strecura și nu izbutea să gă-sească vreuna. „Aoleo, Vasile, Vasile, unde ești tu acum să te strîng eu de gît! Te-a-i dus la bal și acolo o să le spu-i la toti că Corsei așa și pe din-colo”. Simți o centură caldă și apoi rece pe la braț. „Și, dacă sînt în control? Dacă vin acum în control? Sînt în stare și de așa ceva. Își spuse Corsei, sînt în-stare de orice!”

„Iși pironi privea a-supra sacului cu scrumbii. „Da, dar am luat hantii și nu vreau să-i mai dau în-po-i, hotărî el. Cum o să-i dau în-po-i — mortul de la groază nu se mai dez-groapă!”

Se ridică și privi pe mare. Nu, deo-cămlată nu venea nimeni în control. „Dar pot avea grănicerii dacă le-a spus Vasile cîteva Corsei. Sînt că da! Și ce fac eu scrumbiile? Ei, pă dracu! Căută el să-și facă curaj — aruncă scrumbiile. Nu cum o să le arunc? Dar unde le ascund? Dacă nu mă pot mișca de aici pînă di-mineastă?”

Privi spre dig și simți din nou ame-nințate puternii aceleia pe care o neso-cotise tot timpul dar care se desfășu-rase neîntrerupt, împiedicîndu-l să facă ceea ce dorise din răspuneri.

MAXIM RILSKI

Sărutul

Abia în crîng am prins-o în umbra serii line Ci ea, căzută-n iarba parfumată, Cu minile întinse se apăra de mine. Apoi veni minune minunată :

Buze ce blesteamă și-amenință Spre mine-nînd, precum o-nnoaltă floare Petalele lor pline de-o dulce nepuțință. Și obosite zvolette picioare

Ca marmura lucesc sub mutul cer, iar ea, cu-o voce nouă, ciudată, intreruptă, Imi spune-ncet : „Învîngător sever, Deși o pierd, mi-i dragă-această luptă!”

In romînește de ILIE CONSTANTIN

IVAN READCENKO

Grăuntele

Furtunile de mult tăcură, Se smulse liniștea din friu. Ca globul în miniatură, Și spune mult cui vrea să-asculte Cu glasul lui neuzit Un singur bob din cele multe Ale colhozului vestit. Pieriră norii-n zarea calmă. Răcît e-al armelor metal, Tu, bobule! Ostașu-n palmă Te ține, ca un piedestal!...

In romînește de GEO DUMITRESCU

ROBERT ROJDESTVENSKI

In fiecare seară

In fiecare seară scînteind ecranul alb de lumină înăscut e. Înțelept era, fără-nvăiață, poetul și deschizător de drumuri nemaiozută. Intunericul nopții urindu-l el pindea sunetele răătăitoare-n eter, pe strunele melodioase ale antenelor, ceasuri de-a rîndul.

Firea omenească ascunde multe minuni, dar versurile nu-ncapeau în ritmul tăcerilor, în acele secole cînd vechii greci ascultau muzica sferelor.

Cerurile erau scurte și goale. Groaza cutreera spațiul dintre stele, albăstrui. Iar Pitagora își scria teoremele pe nisip fără să fie prea sigur de știința lui. Ce-ar spune oare vîzînd cit de curajos, sfișînd beznă din abis fișni, se-aprinse și zboară mereu ceea ce lui îi părea doar un vis.

Înmărmurit ar fi putut să privească (prin fereastra deschisă spre-albastrul coc-laur) Argonaufii lui Iason plutînd în căutarea linii de aur.

Întreaga Eladă ar fi putut asculta salutul amar adresat patriei sale de Ifigenia și, apăsînd pe-un buton, răspunsul ar fulgera.

O, și atunci invizibile un-le în văzduhul omenesc se răsfrîngeau ca-n oglindă, dar erau timpuri străbăcehi și nimeni nu stăruia să le prîndă.

Oricît sînge ar curge și oricîte visuri s-ar frînge în ai beznii negri clești, întotdeauna lumea se va deschide pregătînd triumful conștiinței omenești.

...Seara, cînd păpușele ecranului ca un geam pe care-albește luna, pîlpîie-n odaie, cîntecul neobosit l-aud al haosului antic și-al stîsului din totdeauna

In romînește de NICHITA STANESCU

E. VINOKUROV

Viteza

Viteza treia! numai a treia. De ce să te firăști? Trebuie să te smulgi! Să țîșnești! Pentru ca în trupu-mi purtat inima să-și încetinească bătaile! Ca-ntr-o ceață în juru-mi să se șteargă culorile.

Alb, alb Pentru ca respirația mea ca pe-un pisc să se-nțreataie. Vînt, bate-mi în fereaștră! Bate! pînă la febră, dincolo de uragan Urlă motor! dinamită — nu motor! Viteza treia! Eu am mers prea încet pîn-acum pe pînînt. In romînește de VERA LUNGU

Serumbiile albastre

Desene de MARCEL CHIRNOAGA

striga băiatului să facă la fel. Scoate peștele cu minciogul, apăsînd cu picioarele marginea lotcii, care se aplecase peste apă. Scoate peștele lacom, repede, gîndind.

Băiatul îl urmărea uluit. La început nu simțise nici o emoție. Acum însă, ne liniștea, încordarea și tulburarea lui Corsei i se transmisera și lui, și toate asta îl făcuseră să simtă că ajută la înfăptuirea unui lucru care trebuia ferit de ochii oamenilor.

Corsei scoate minciog după minciog și transpirase. Cămașa lui roză avea pete de culoare închisă la subțiozi și pe spate. Părul sur i se năclăise. Fire subțiri de sulfare grasă îl coborau pe la temple, pe frunte și pe obraji; făcînd să-i selipsească perii din barbă. Obrajii i se povîrniseră și îi tremurau. Intredeschisese gura, și la fiecare mișcare buzele lui groase, cu petele cafenii de tutun, zvîneau.

„La uite-i haziacia, ia uite-i hoțu”, la ce ma-chemă el pe mine”, se gîndi băiatul. Acum înțelegea bine totul. Privi în jur — nimic. Mare pustie, întunecată. Pe fundul lotcii grămadă amestecată de stavrizii și scrumbii care agonizau deschiindu-și spasmodic gurile cu dinții mici și ascuții. Băiatul spuse îngustîndu-și ochii albaștri: — Bre, da calica haziacia mai ai!

Scumpă al dracului! Arată pești cu Corsei se aplecă și răscolii grămadă de pește. Ceea ce îi spusesse băiatul, însemna, după părerea lui: „Gata, am înțeles că vei să faci o afaceri și o s-o faci. Nu trebuie să-mi explici nimic, și nici nu trebuie să mă rog”. Da, treabă era ea și făcînd. Se îndreptă stăruie, făcînd și făcînd iar, băiatului, cu ochiul.

Corsei scoate minciog după minciog și transpirase. Cămașa lui roză avea pete de culoare închisă la subțiozi și pe spate. Părul sur i se năclăise. Fire subțiri de sulfare grasă îl coborau pe la temple, pe frunte și pe obraji; făcînd să-i selipsească perii din barbă. Obrajii i se povîrniseră și îi tremurau. Intredeschisese gura, și la fiecare mișcare buzele lui groase, cu petele cafenii de tutun, zvîneau.

„La uite-i haziacia, ia uite-i hoțu”, la ce ma-chemă el pe mine”, se gîndi băiatul. Acum înțelegea bine totul. Privi în jur — nimic. Mare pustie, întunecată. Pe fundul lotcii grămadă amestecată de stavrizii și scrumbii care agonizau deschiindu-și spasmodic gurile cu dinții mici și ascuții. Băiatul spuse îngustîndu-și ochii albaștri: — Bre, da calica haziacia mai ai!

Scumpă al dracului! Arată pești cu Corsei se aplecă și răscolii grămadă de pește. Ceea ce îi spusesse băiatul, însemna, după părerea lui: „Gata, am înțeles că vei să faci o afaceri și o s-o faci. Nu trebuie să-mi explici nimic, și nici nu trebuie să mă rog”. Da, treabă era ea și făcînd. Se îndreptă stăruie, făcînd și făcînd iar, băiatului, cu ochiul.

Apoi îndepărtă lotca și torba se duse la fund. Apa rămînea goală în capcană.

Corsei scoate minciog după minciog și transpirase. Cămașa lui roză avea pete de culoare închisă la subțiozi și pe spate. Părul sur i se năclăise. Fire subțiri de sulfare grasă îl coborau pe la temple, pe frunte și pe obraji; făcînd să-i selipsească perii din barbă. Obrajii i se povîrniseră și îi tremurau. Intredeschisese gura, și la fiecare mișcare buzele lui groase, cu petele cafenii de tutun, zvîneau.

„La uite-i haziacia, ia uite-i hoțu”, la ce ma-chemă el pe mine”, se gîndi băiatul. Acum înțelegea bine totul. Privi în jur — nimic. Mare pustie, întunecată. Pe fundul lotcii grămadă amestecată de stavrizii și scrumbii care agonizau deschiindu-și spasmodic gurile cu dinții mici și ascuții. Băiatul spuse îngustîndu-și ochii albaștri: — Bre, da calica haziacia mai ai!

Scumpă al dracului! Arată pești cu Corsei se aplecă și răscolii grămadă de pește. Ceea ce îi spusesse băiatul, însemna, după părerea lui: „Gata, am înțeles că vei să faci o afaceri și o s-o faci. Nu trebuie să-mi explici nimic, și nici nu trebuie să mă rog”. Da, treabă era ea și făcînd. Se îndreptă stăruie, făcînd și făcînd iar, băiatului, cu ochiul.

Apoi îndepărtă lotca și torba se duse la fund. Apa rămînea goală în capcană.

Corsei scoate minciog după minciog și transpirase. Cămașa lui roză avea pete de culoare închisă la subțiozi și pe spate. Părul sur i se năclăise. Fire subțiri de sulfare grasă îl coborau pe la temple, pe frunte și pe obraji; făcînd să-i selipsească perii din barbă. Obrajii i se povîrniseră și îi tremurau. Intredeschisese gura, și la fiecare mișcare buzele lui groase, cu petele cafenii de tutun, zvîneau.

Corsei scoate minciog după minciog și transpirase. Cămașa lui roză avea pete de culoare închisă la subțiozi și pe spate. Părul sur i se năclăise. Fire subțiri de sulfare grasă îl coborau pe la temple, pe frunte și pe obraji; făcînd să-i selipsească perii din barbă. Obrajii i se povîrniseră și îi tremurau. Intredeschisese gura, și la fiecare mișcare buzele lui groase, cu petele cafenii de tutun, zvîneau.

„La uite-i haziacia, ia uite-i hoțu”, la ce ma-chemă el pe mine”, se gîndi băiatul. Acum înțelegea bine totul. Privi în jur — nimic. Mare pustie, întunecată. Pe fundul lotcii grămadă amestecată de stavrizii și scrumbii care agonizau deschiindu-și spasmodic gurile cu dinții mici și ascuții. Băiatul spuse îngustîndu-și ochii albaștri: — Bre, da calica haziacia mai ai!

Scumpă al dracului! Arată pești cu Corsei se aplecă și răscolii grămadă de pește. Ceea ce îi spusesse băiatul, însemna, după părerea lui: „Gata, am înțeles că vei să faci o afaceri și o s-o faci. Nu trebuie să-mi explici nimic, și nici nu trebuie să mă rog”. Da, treabă era ea și făcînd. Se îndreptă stăruie, făcînd și făcînd iar, băiatului, cu ochiul.

Apoi îndepărtă lotca și torba se duse la fund. Apa rămînea goală în capcană.

Corsei scoate minciog după minciog și transpirase. Cămașa lui roză avea pete de culoare închisă la subțiozi și pe spate. Părul sur i se năclăise. Fire subțiri de sulfare grasă îl coborau pe la temple, pe frunte și pe obraji; făcînd să-i selipsească perii din barbă. Obrajii i se povîrniseră și îi tremurau. Intredeschisese gura, și la fiecare mișcare buzele lui groase, cu petele cafenii de tutun, zvîneau.

Corsei scoate minciog după minciog și transpirase. Cămașa lui roză avea pete de culoare închisă la subțiozi și pe spate. Părul sur i se năclăise. Fire subțiri de sulfare grasă îl coborau pe la temple, pe frunte și pe obraji; făcînd să-i selipsească perii din barbă. Obrajii i se povîrniseră și îi tremurau. Intredeschisese gura, și la fiecare mișcare buzele lui groase, cu petele cafenii de tutun, zvîneau.

„Marile combinate, dotate cu tehnica cea mai modernă, care se înalță în prezent în diferite regiuni ale țării, permit fabricarea în condiții economice optime a unei mari varietăți de produse chimice, necesare tuturor ramurilor industriei, agriculturii și producției bunurilor de larg consum”.

(Din Raportul prezentat de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la Congresul al III-lea al P.M.R.)

Pășeam prin fărânaș amedă, bicicliul de o ploaie călăduș, și căutam în cimpie unul din cele mai combinate care „se înalță”. N-am intrat pe nimeni. Voiam să deslușesc singur în ceia acestei dimineți ploioase, semnele șantierului. În dreapta auzam răsunetul uriaș al Ploștilor, simțeam în nări mirosul înțepător de gudroane și benzină. Locomotivele sau năuși răsunau în tărâșuri făcându-se tremure pământului. Există o trepidație anume a locurilor industriale, un vuiet ascuns și o mișcare continuă care-ți sugerează însăși roțirea perpetuă a lumilor. Totuși în răsunetul acesta crud, firul palid al ferbii, rimele abia leșite din amorfire, îți spun mereu că te afli pe un trir virgin, într-un peisaj împăcat plin nu demult cu propria inerte. Și când din acești bărgan adormit răsar și crece uriașele recipiente argintii, coloanele metalice, rezervoarele sferice, macaralele și schelele, imaginea este de-a dreptul fantastică. În lună, o asemenea așezare n-ar părea mai blândă. Sentimentul acesta nu se naște numai din tabloul pe care natura nudă îl face cu construcția metalică și avântată, ci din înălțările însăși a acestei construcții. N-ai mai văzut așa ceva nicodată, cu nepuțini să îți viadă, pentru că această curioasă întrupare reprezintă clipa de acum a progresului tehnic. S-a măscut în număți cilia ani, un spațiu imens între ceea ce a fost și ceea ce facem noi astăzi.

Imi trag picioarele din norulul țărnic și bat la poarta acestei cetăți argintii. Te întâmpină oameni cu obrazi smează bătăi de vinturi și ars de soare. Unul dintre ei scrie ceva într-un registru și-ți vede creionul șovăind, ezitănd la virgule și majuscule: a învațat de curând carte.

— Ia-o matală pe alea asta, mergi vreo jumătate de kilometru și ajungi la barcă, acolo-ți găsești pe toți... Auzi în urmă o fîrîntură de două otenească, dar nu ai vreme să te înduioșezi, te înconjoară deodată o mulțime de mașini uriașe, te cercetează cu ochii lor înghetăți, te sfidează și te fac mic de tot. Sus, jos, în dreapta și în stînga ta, fiecare orbitor a becurilor de sudură punctează văzduhul mohorit al acestei dimineți. Ploaia bate în marile recipiente metalice, în cupolele de aluminiu, în rețelele șamotate, și scoate un susur prelung, un soi de cîntec magic. Oamenii în lungi mantale de cauciu se mișcă în acest labirint al mașinilor holare nu se mai văd.

ȘCOALA CARACTERELOR

Peste puțină vreme, totul va fi altfel aici. Imaginea se va rotunji și se va lumina, măreția această metalică și stranie se va umplu, se va supune viziunii noastre estetice. Acum șantierul lasă impresia unei mari înfîntări explodate, ca și cum toate aceste minuni ar străpuns suprafața pământului și au leșit la lumină, lăsînd în jur rîni imense, gropi și șanțuri, mocirle negre și unsuroase, pesle care tractoarele și buldozerele, camioanele și basculele, trec gemind. O împletitură vastă de cabluri și conducte asigură viața misterioasă a șantierului, fac să circule energia făcută a curentului electric și gazelor. Baricade care adăpostesc birourile, cantinele, dormitoare, școlile și bibliotecile, adică viața a patru mii de oameni, ele însele au o înfățișare răvășită, stau gata să dispară, să se mute în altă parte. Se simte sfîrșitul stadiului de șantier și vorbind despre asta, oamenii sînt emoționați. Din vara lui 1959, patru mii de oameni trăiesc aici, muncesc, visează, iubesc și chîntă. Seara, în barcă și corturi, inundată de lumina fluorescentă, citesc și învață, se pregătesc pentru marile asalt. Nici unul din tinerii cu care am stat de vorbă nu părea mulțumit de cunoștințele sale, de pregătirea sa. O mare sete de cunoaștere îi mistuie pe toți. Hoțarul dintre generații poate fi real, dar aici pe șantier se naște un anume echilibru între vîrstnici și tineri, un soi de comunicare permanentă, o legătură firească. Năzuințele comune, idealul pe care partidul l-a ridicat și l-a luminat în mințile lor, îl călăuzesc, sfîrșimă judecățile și canoanele vechi.

BĂTRINETE LA CEL MAI ÎNALȚ NIVEL

Bătrînețea în sine nu e o virtute, dar simt căzută din aglomerația anilor, părul albit, înfeleciunea, numărul mare de nepoți, amintirile selectate și șlefuite ca într-o carte de măturație, mărturisesc forța teribilă a omului, puterea lui nemăsurată de a domina elementele fizice ale naturii.

Despre importanța combinatului mi-ai putut vorbi orice tînar, cu acel entuziasm reținut, caracteristic omului de șantier. Dar sub șelăria metalică a unei coloane de 60 metri am întîlnit un om de 70 de ani, însărcinat, aici la Brazil, cu ridicarea la mari înălțimi a montajului greu. Operație dificilă care cere agerime, pricere și curaj. După vreo 50 de ani de trudă și zburcăm, după ce l-a calculat o pensie de 1000 lei pe lună omul acesta rămîne totuși la post, în fruntea brigăzii lui și continuă să înalțe spre cer uriașe cantități metalice creînd adevărate monumente care prefac peisajul țării. Firește, așa li fost înclinat să vorbesc mai întîi despre bătrînețea lui, în-adevăr împutoate, dar el a preferat să mă înfițeze în specialitatea lui urieșească.

Trage un sertar și scoate o cutie de „Pangastrin”, mi-o arată ca pe un lucru miraculos și o pune cu grijă înapoi.

— Am învîtat, dragul meu, continuă ceva mai aprins. Și am avut putere să mă ocup mai mult de zmeii aștia ai mei. În trimestrul patru al anului trecut am luat drapelul pe întreprindere de la șantierul 2, l-am păstrat și în primul trimestru al anului aștia...

Combinatul de la Brazil

și n-avem de gînd să-l dăm curînd...

Se înțelege că pe șantierul acesta unde se poartă o activitate de foarte înaltă calificare, a cucerii un steag de producție, înseamnă o performanță. — Dar Wentzer nu pare să considere aceasta ca un lucru excepțional sau, în orice caz, nu se consideră el singurul autor și păstrătorul acestui lucru excepțional. Vorbînd, arată mereu cu mîna și cu privirea spre atelierul alăturat, acolo unde oamenii lui, protejați de ochelari negri, suddează mădulele marelui complex petro-chimic. Izolat print-un perete subțire de placaj de restul atelierului, Wentzer păstrează o legătură permanentă cu șantierul și telefoanele din fața lui zbrînie în fiecare clipă, ca pe masa unui comandant de seamă. Ascultîndu-l și privindu-l, îți spui: lată încă un destin înălțat de revoluție, încă un om care și-a dobîndit demnitatea datorită existenței partidului și victoriei lui. Cred că Wentzer însuși, pe cînd robea la „Unirea”, nu visa că viața lui va cunoaște o asemenea întorsătură. Dar aceasta nu este o minune, ci un fenomen firesc într-o societate în care acționează partidul clasei muncitoare într-un loc unde un asemenea partid ajunge să circumscrie poporul. În alte condiții este greu de crezut că maestrul Alexandru Wentzer ar fi devenit inovator și inventator, așa cum este acum. Împreună cu maestrul Ion Ungureanu și inginerul Chitic, el a pus la punct o mașină de ondulat metale. În alte condiții Wentzer Alexandru nu și-ar fi putut propune ca în cinstea unei mari sărbători a întregului popor muncitor, să economisească 5 tone de metal, și să îl realizeze în anul 1959 aproape 700.000 lei economii la preț de cost. Dacă așa fi avut răbdare să fac o scoțeață, așa fi obținut probabil cifre impresionante, oglindă a roadelor unui singur om, atunci cînd sufletul lui se dezvoltă în lumina puternică a revoluției.

Acolo la Brazil, pe un pămînt proaspăt adus în circuitul industrial al țării, la pietroarele unei construcții de o mare amploare și perfecțiune, funcționează și o înaltă școală a caracterelor.

— Dar tu cine ești? — Vichentie! — răspunse băiatul țăr, obraznic. — Vrei să lucrezi aici? La pietrărie? — Da, răspunse Vichentie. — Și pentru ce motiv? — îl întrebă lucrătorul, privindu-l fix. — Mi-am pus în cap... adică ce să-ți spun eu ție? De ce să-ți spun? Nu sînt obligat! ripostă Vichentie, tot nervat, dîndu-se un pas înapoi — poți să mă silești cît vrei! — Nu te silești! — răspunse lucrătorul, un bărbat gros, cărunt — nu vreau să te sileșc. Știu că ai să-mi spui oricum? — Da, îți spun — se repezi Vichentie — de ce să nu-ți spun?! Ori-cum, nu mă poți împiedica: mi-am pus în cap să-mi cumpăr o haină!

Acest lucru îl surprinse atît de mult pe pietrărit încît nici nu avu timp să-și ascundă surprinderea. Ridică privirea, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

ȘI CE ÎNȚELEGEM ÎNCEPUT

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

LA CRISIȘUL ALB

Livezile nu înseamnă totdeauna răi

La numai cîțiva kilometri de leneșă curgere a Crișului Alb, între două văi cu apă cristalină, Valea Păușențului și a Prundului, se află satul Chișindia. Sat de munte, lung de 4-5 kilometri. Se pare că aici e hotarul între Crișana și Tara Motilor; culmile Zaranului scad treptat și se nasc tot mai înalte spinările Munților Apuseni, urcînd spre Brad și spre Gura Barza. O regiune bogată în livezi. Sute de ani la rînd, natura și oamenii au rămas la același stadiu ca la începuturile. Aceleași toamne cu livezi încărcate cu fructe, cu prunduri rugini de nuc coapte căzute sub ploile noapții, cu rispa de fragi pe coamele dealurilor, cu codri mari de goruni. Unul nou venit i s-ar fi părut un sat fericit, văzînd ulițele, merii, perii, prunii și pierșicii, gemînd de roșe. Dar eu, care am crescut odinioară în mijlocul lor, le-am cunoscut mizeria îngrozitoare, de necrezut. La vreo 20 de kilometri de cea mai apropiată gară — Sebișul —, la 80 de cel mai apropiat oraș — Bradul —; chișindianii au trăit zeci de ani la rînd departe de transformările economice ale țării. Tiranizați de un grof exploator de săduri și de un moșier care le lua tot pămîntul, sîrăcia nu le permitea alte cumpărături decît sare, căpătîniile de zahăr și tutunul. Nu știu dacă noroiul Chișindiei a cunoscut în 100 de ani mai mult de 100 de perechi de bocanci, în 40 de ani mai mult de un aparat de radio și în totă existența sa mai mult de un singur doctor care venea de la Butei de cîteva ori pe an. Oincile de piele umplute cu paie, în schimb, nu tocît pietrele cu mîile. În timpul războaiului s-au înscăunat opinile de cauciu din roți de automobil, material trainic care i-a fascinat o vreme ca o minune. Tragedia aceasta a înapoierei satului ros de mizerie și de boli lăsa recăpătîrea burgheză. Satul nu era însemnat pe nici o hartă. Peste jumătate din chișindian, pînă acum vreo 20 de ani, nici n-au fost cu trenul.

Am coborît acum vreo trei luni în gara Sebiș, Mergeam la Chișindia. Un autobuz Tudor Vladimirescu, de cel mai nou tip, vopsit în roșu și galben aștepta în dosul gării. Am prins vorbă cu șoferul, un tînar de vreo 23 de ani care mi se părea cunoscut.

Semnificația istorică a unei cununi...

— Mergeți la Chișindia? — Da, mi-a răspuns el puțin cam aspru. Avea de furtă grozov cu un grup de țărani cărora le dădea bilete. Încercării de saci, coșuri, pachete, de-abia intrau pe usa larg deschisă. Pe drumul proaspăt pietruit, mi s-a înfățișat vechile lucruri și livezi prin care trecuse atît de zbucimată copilăria mea.

— De la Arad? M-a întrebat șoferul de astădată calm și zîmbind. — De la București.

— Frumos oraș. Am fost și eu pe acolo după autobuzul asta.

Am aflat că-l cheamă Murășan și că mi-e rudă de departe. Am stat de povestit pînă în sat. Cîțiva din mașină m-au recunoscut și s-au bucurat. Vorbeau deschis cu mine, mă întrebau de toate. Mi-au spus că au văzut la Sebiș piesa lui Benic. În valea culturii și că a fost o piesă „faină”.

Da, moșii mei s-au învățat cu poezia și cu teatrul. Dacă pînă mai ieri nu știu cîți, azi în schimb sînt învățători și doctori, ingineri, profesori, colectivisti și... interpreți de teatru. În sat forțat mare. „E nuntă la lui Ruja. Iși mărită fata cea mică și mi-a spus cineva care m-a recunoscut. E fesoțoara la fabrica TEBA la Arad și ginerele e tehnician la aceeași fabrică”.

— Tot de pe aici? — Tot. De la Tirnova. Feclor bun. Zice că aduce „ștabu” din Ineu să le cînte la ospăț, Ștabu e fanfara. Mare ospăț o fi.

În-adevăr nunta a fost ca-n povestii. A fîntat pînă a doua zi la amiază. Autobuzul ca nicodată a făcut două curse „speciale” de la gară pînă în sat și din sat la gară. M-au înconjurat prieteni din copilărie. Imbrăcați în costume închise cu cravată, cu pantofi negri, flori dintr-o purtău costume străvechi, albe dar încălțaseră cizme. Fetele aveau rochii înflorate de crepdeșin. Ceasuri de mină

Am să-ți spun ceva, chiar acum am să-ți spun ceva! Spune-i că nu mă întorc!

— Nu te întorci? — se miră ea leneș, parcă bucurîndu-se de această mirare a ei și prelungindu-o. De fapt era foarte supărată, fîmpele și se întorsese brusc. — Să vii acasă, să te poachezi și acum să vii! — Începu ea deodată să tipe de răsunat pînă departe. Portarul, care îi privise mereu, tuși deodată fără rost și intră repede în cabină.

— Nu vii, — repetă mereu Vichentie și înfrigurarea lui creștea. Nu vii, dar să lăsam asta! Să lăsam asta! — spuse el agîtîndu-se mereu în jurul ei.

— Te-ai dat o poruncă să vii — începu ea din nou cu aprindere, de lucrul, lucrî orlunde, poji lucru cu el ori... — Uite — spuse încet, rar, Vichentie, deodată liniștit și aceasta o făcu să tacă brusc — uite — și îl arătă cu capul clădirea, nu prea înaltă, dar patrăță și largă — uită-te, uită-te bine!

Ea ridică privirea dar n-avu timp să se uite că el o și prinse puternic de braț.

— Uită-te la mine! — strigă el aproape de bucurie — uită-te ce puternic sînt!

— Bine, dar cu haina asta... încearcă ea să spună ceva.

— Da, cu asta, e ghicit! — șopti el din nou, și ghicit!

— Bine, dar de ce?... se bălăi aproape mîncă-să.

Tăcurea amîndoi cîțiva timp apoi ea îl întrebă iar cu un ton plîngăreț:

— Și zici că nu vii? Vichentie, dragule, zici că nu vii?

Băiatul o privi mirat, apoi plecă capul și dădu din umeri:

— Ești N-ai preceput nimic! N-ai priceput, să mă aștepți în cîinci la poartă! — și se depărță grăbit.

— Ce să știu eu spune... începu ea dar se opri văzînd că el n-escultă. Înainte de a între în clădire el se întoarse și cum ea stătea tot acolo, îi strigă:

— Nu vii, așa să-ți spun, nu plec de aici! Aici e puterea mea! Și vru să facă cu mîna un gest în sus dar să răzîndi.

— Ce stai? întrebă el mai blînd, pentru prima dată mai blînd, du-te și așteaptă-mă la cîinci!

Femeia leși, dădu bună-ziuă portarului și plecă încet pe lîngă gardul lung al șantierului, lîngă fîclă cheif și plîngerea liniștită, înășă îndepîrîndă parcă o formă înalte plicticoasă.

— Trebuie să vii acasă — spuse ea cu hotărîre, tăcîndu-și o poruncă să nu mă întore fără tine. Nimonic mi-a poruncit!

— Așa? — întrebă repezit Vichentie și începu să se agite în jurul ei — va să zică, așa? Ți-a poruncit?

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? — Întrebă el, simțîndu-se obscur și risu și Vichentie, amabil, zîmbi la rîndu-i.

— Și ce înțelegem în început? —

Raporturile dintre regizor și autorul dramatic

Lucrările celui de al IX-lea Congres al Institutului Internațional de Teatru (I.T.I.) care s-au desfășurat la Viena între 5-10 iunie, pună în discuția temărilor generale ale teatrului dramatic și îndatoririle regizorului față de autorul dramatic contemporan și cel clasic precum și față de actor, au prilejuit un interesant schimb de păreri între numeroasele delegații participante la Congres, în legătură cu raporturile dintre opera scrisă și concepția care stă la baza realizării în spectacol a operelor respective. Se pune astfel problema de a se stabili dacă regizorul este obligat să respecte textul scriiturilor în viziile și indicațiile sale scrise sau verbale, sau dacă poate avea libertatea să-și impună concepția regizorală prin folosirea oricăror mijloace: tăieturi sau adăsură în text, modificări în structura actelor, înfățișare scenică contrară intențiilor autorului și neaprobarea de acesta și distribuirea de actori după alte criterii decât cele cerute de datele personajului așa cum l-a conceput autorul; în ceea ce privește autorii care nu mai sînt în viață se pune întrebarea dacă există sau nu limite în interpretarea care poate fi dată operelor lor. Pornind de la recunoșterea rolului preponderent pe care îl au regizorul în teatrul de azi dar și de la rezervele pe care oamenii de teatru le au față de un număr tot mai mare de regizori care depășesc cadrul profesiei lor, numeroși autori, directori de teatru, regizori și actori, au eflat să aducă lumina într-o problemă atât de controversată. Căutînd de la bun început să definească poziția autorului față de regizor, Diego Fabri, cunoscut scriitor italian și membru în consiliul Sindicatului național al autorilor drama-

tici italieni, și-a afirmat totala sa încredere în regizori, spunînd că atunci cînd o piesă este bine gândită și exprimă clar ideile autorului, ea nu poate fi deformată, cîrăre ar fi interpretarea care i s-ar da și că nu poate exista o singură interpretare — cea bună, ci diferite interpretări — altele bune. Dină ca exemplu propria sa experiență, Diego Fabri arădă că munca sa de autor încheie o perioadă de creație și că din clipa aceea el dispăre lăind locul regizorului, deoarece nu vrea să se lipsească de bucuria de a descoperi date noi piesei sale. Totuși există o ierarhie care nu poate fi negată — spune Diego Fabri — înfielitatea autorului constituind o condiție elementară în cadrul

dar că în practică lucrurile diferă, Mary Morgan, directoarea Teatrului Saint-Georges din Paris, a relevat cazul unor autori care iau cunoștință de intrucuirea scenică a operelor lor abia la premieră și care neaprobînd la procesul de creație al spectacolului sint strădini de concepția regizorului, nu o recunosc, resping și merg pînă la oprirea spectacolului invocînd drepturile lor de autori și de creatori. Autorul este într-adevăr un creator care trebuie să se bucure de toate drepturile care decurg din creația sa, dar el are și îndatoriri și prima îndatorire după ce și-a încredințat pînea creatorului spectacolului este de a participa la întregul proces de creație al colectivului teatral. Instru-

care frează în sala de spectacol. Unii autori trimet teatrelor textele de o calitate literară extrem de valoroasă, alții o simplă canavoa, dar și într-un caz și într-altul, textele trebuie să adapteze necesităților legilor dramatice deoarece scriitorii ori nu s-a preocupat decît de valoarea frazei în sine fără a urmări ca ideea sa să parvină spectatorului, ori nu s-a străduțit ca ideea pe care vrea s-o transmită spectatorului să fie exprimată clar și într-o formă artistică. Problema însă a adaptării unui text la necesitățile spectacolului comportă și riscuri, după părerea unui regizor belgian care spune că nu are încredere în acei regizori care vor cu orice preț să „salveze” o piesă sau să „descopere” o piesă. Recunoștință utilitatei tăieturilor în text sau a adăgirilor, Michel Van Vlaenderen atrăgea atenția asupra pericolului de a denatura conținutul și forma piesei, mai ales avînd în vedere faptul că de cele mai multe ori schimbările în text sînt efectuate ori pentru a ocoli unele dificultăți, ori din incapacitatea de a rezolva în spiritul autorului. Autorul este singurul în măsură să-și rebusască textul atunci cînd confruntarea lui cu scena, conținutul și forma piesei sale nu-și pot găsi expresia artistică în forma spectacolului.

Un punct de vedere interesant asupra raporturilor dintre regizor și autor a fost exprimat de M. Tarev, directorul Teatrului Mic din Moscova; acesta arădă necesitatea ca regizorul să lucreze cu autorul și nu asupra textului dramatic, punct de vedere care a fost exemplificat mai apoi și de Radu Beligan. Succesul noului Teatru de Comedie din capitala noastră, al cărui principal obiectiv este promovarea literaturii dramatice originale, a fost relevat ca fiind rezultatul unei strînse și calde colaborări cu autorul, care este mai înțeles în teatrul datorită interesului și dragostei ce i se arată și căruia, mai apoi, i se asigură cele mai prietenoase condiții de creație în sinul colectivului. Dramaturgul unii astfel de teatru poate fi sigur că piesa lui nu va servi nicodată drept „pretext” pentru înscenări oricît de originale, poate fi sigur că nu va fi greșit înțeles de către regizori și actori, poate avea încredere în lealitatea celor care vor da viață ideilor sale, pentru că aceleași concepții și idealuri, aceleași gânduri, au stăt la baza operelor comune: piesa și spectacolul.

Discuțiile asupra raporturilor dintre autori și regizori au scos în evidență preocuparea unanimă pentru stabilirea unor principii de bază în problemele dramaturgiei și ale regiei și indiferent de diferitele tipuri de relații care predomină într-un teatru sau altul, unanimitatea delegațiilor s-a pronunțat pentru respectarea atît a spiritului cît și a stilului autorului, primatul textului fiind considerat ca o necesitate absolută în raporturile dintre regizor și dramaturgul. În această problemă ca și în altele de altfel, poziția delegației noastre și exemplurile date au fost apreciate ca fiind de un mare aport în desfășurarea discuțiilor. În ceea ce privește pretuirea de care se bucură literatura dramatică originală în țara noastră și respectul pe care-l purtăm textului autorului, dovezi concrete au scos în evidență faptul că în țara noastră există și grîia permanentă pentru popularizarea celor mai valoroase opere dramatice românești prin editarea lor și prin traduceri care se fac în diferite limbi străine. Cele câteva piese traduse în rusă, franceză și engleză, frumos editate, care au fost puse la dispoziția delegațiilor la Congres, au produs o plăcută surpriză, au trezit interesul delegațiilor și au prilejuit numeroase comentarii favorabile la adresa țării noastre. Este interesant de notat că în mișcînta Comitetului Publicațiilor care a fost votată în unanimitate la Congres figura următorul punct: „Comitetul Publicațiilor salută inițiativa care a fost luată de a traduce opere reprezentative din repertoriul dramatic național pentru a se asigura difuzarea internațională și își exprimă urarea ca această inițiativă să fie reluată și de alte centre ale I.T.I.-ului”.

o inimă generoasă, Samoilenco al lui Rvilia aduce un suflu de umanitate pe care-l traduce cu un zîmbet amar. Autorii filmului — fideli spiritului ce-hovian — au respectat dialogurile, detaliile, amănuntele de mișcare, acordul între natură și stările sufletești, notate de marele scriitor. Dar ceea ce trebuie subliniat în primul rînd este faptul că puternicul filon de etică socială existent în literatura lui Cehov se transmite cu patos contemporan; autorii filmului n-l aprobe — odată mai mult — pe scriitorul animat de idei și vișuri avîntate.

Mihai BOTEZ

Dina COCEA
Artistă emerita

ÎNSEMNĂRI DE LA VIENA

raporturilor dintre regizor și autor, o dovadă a lealității, a credinței și a respectului față de opera acestuia. Constatînd înfielitatea autorului, Bodhan Korzeniewski, regizor polonez și membru în consiliul executiv al I.T.I.-ului, a cerut autorilor mai multă modestie avînd în vedere că textul dramatic nu este o operă absolută, un fenomen literar care angajează numai răspunderea scriitorului, ci un fenomen teatral care angajează răspunderea regizorului și a colectivului de actori, pictori scenografi etc. Punînd întrebarea cui trebuie să i se aplice cuvîntul de creator, autorului, regizorului sau actorului, Bodhan Korzeniewski era de părere că există autorul piesei și autorul spectacolului, care se completează și se unifică și sint deci co-creatori ai operii finite. Arădînd că din punct de vedere teoretic toată lumea este de acord

narea dramaturgului, de teatru, spune Paul-Louis Mignon, critic dramatic din Franța, faptul că însuși autorul a renunțat la drepturile și îndatoririle sale sînd departe de teatru, au fost cauzele care au determinat mai întii apariția și mai tirziu preponderența regizorului în teatru. De la teatrul lui Shakespeare, al lui Moliere, al lui Ostrowski, Ibsen și Bernard Shaw, s-a ajuns la teatrul lui Gordon Craig, Piscator, Jouvet, Peter Brook, Vilar și Ohlpopov, fiind foarte rare cazurile de simbioză dramaturg-regizor cum a fost de pildă cazul Cehov-Stavitski, sau și mai rare cazurile de autori-regizori cum sînt Brecht și Anouilh. O consecință însă mai serioasă a dezertării dramaturgului din cadrul spațiului scenic, o constituie necunoașterea legilor scenei, ignorarea actorului și lipsa de înțelegere pentru mulțimea

CREAȚIE ȘI MANIERĂ

Nu spunem decît un adevăr apodictic afirmînd că a interpreta nu e tot una cu a crea. Spre deosebire de literatură, bunăoară, unde tot ce se scrie la un nivel cel puțin satisfăcător primește imediat și definitiv denumirea de creație (și, vai, cite greșeli se fac!), în arta interpretării creație devine un titlu de valoare, conferit numai acelor realizări scenice în care se afirmă din plin și în chip original personalitatea artistului: a crea este a interpreta excepțional și altfel (altfel decît predecesorii tăi, altfel decît orice altcineva). Ceea ce înseamnă, în esență, a dispuneți sau ignora pe înaintași, a căuta febril orice fel de originalitate, fie ea și formală.

Educația tinărului actor de astăzi se exercită nu în sensul formării unor individualități absolute, ci în sensul acordului deplin dintre personalitatea creatoare și caracterul colectiv specific creației actoricești. Personalitatea artistică se dezvoltă armonios în condițiile unei munci colective armonioase.

Comportarea scenică a multor actori tineri de talent care au jucat în stagiunile actuale confirmă pe deplin justele aceste orientări. Tinerii actori s-au remarcat cu deosebire în această stagiune tocmai în spectacolele unitare, care au realizat mai

Actori tineri în actuala stagiune

VASILIȚA TASTAMAN
Mihaela („Prietenă mea, Pix”)

restre deschise” — Teatrul de Stat din Sibiu), Gheorghe Dinică (în „Centrul înaintaș a murit în zorii” și „Inspectorul de poliție” — Studioul Institutului de Teatru și Cinematografie), Athena Zaharide (în „Puterea întunecată” — Teatrul Muncitoresc C.F.R.) etc.

Este, credem, pentru actorii tineri una dintre cele mai frumoase și mai rodnice stagiuni teatrale, care le-a oferit multora posibilități noi și diverse de a se afirma și de a se dezvolta în direcția cea mai bună a talentului lor.

GH. GHITUȚESCU
Andrei („Passacaglia”)

puternic dezideratul afirmării personalităților artistice prin ridicarea nivelului creației colective. Acești actori sint ajutați să-și formeze un stil propriu de interpretare, să găsească drumul spre adevăratele creații artistice.

Ce reprezintă (și ce se știa despre) Leopoldina Bălanuță pînă la excelențul spectacol cu „Prima întâlnire” de la Teatru pentru tineret și copii? Print-un rol de o mare densitate dramatică (Valia Kallima), interpretat cu multă finețe și sensibilitate, talentul — pe care-l ignoram — al Leopoldinei Bălanuță a devenit o prezență scenică viguroasă de care va trebui, de-acum înainte, să ținem seama.

Dezvoltarea Vasiliței Tastaman în interpretarea rolurilor comice anunța o înclinație (și o înzestrare) pentru o modalitate în care actrițele — cum observa un mare regizor sovietic — n-au prea excelat. Rolul lui Pix din spectacolul cu „Prietenă mea Pix” pus în scenă la Teatrul de Comedie i-a adus talentatei actrițe un merit succes, impunînd-o ca pe o bună și originală interpretă de comedie.

În „Passacaglia”, la Teatrul Municipal, Gheorghe Ghițulescu (Andrei) și-a dezvoltat capacitatea remarcabilă de a trăi — cu pasivitate și inteligență — roluri de adîncime psihologică și filozofică, demonstrînd încă o dată că tinerețea nu este incompatibilă cu maturitatea interpretării.

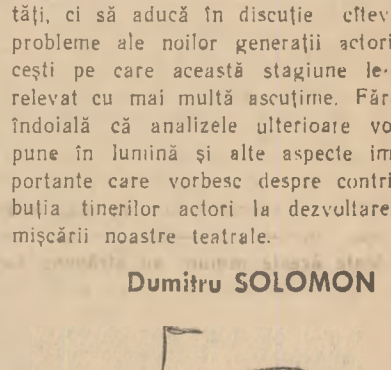
Firește, ar trebui să vorbim pe larg (și poate că o vom face cu un alt prilej) și despre alte realizări deosebite ale actorilor tineri în stagiunea care s-a încheiat. În acest caz va trebui să-i amintim neapărat pe tinerii actori: Sanda Toma (în „Celebrul 702” — Teatrul de Comedie), Cornel Vulpe (în „O lună de confort” și „Ochiul albastru” — Teatrul Muncitoresc C.F.R.), Ileana Predescu (în „Passacaglia” — Teatrul Municipal), Matei Alexandru (în „Ascultă-ți inima” — Teatrul Național „I. L. Caragiale”), Ion Dichiseanu (în „Antoniu și Cleopatra” — Teatrul „C. Nottara”), Ion Ciprian (în „Prima întâlnire” și „Marele fluviu își adună apele” — Teatrul pentru tineret și copii), Constantin Stănescu (în „Fe-

*) Nu ne referim aici la sensul pe care termenul creație îl mai are în teatru: interpretarea unui rol pentru prima oară.

Primejdia autoperetării sau stagnării amenință și dezvoltarea actorilor de talent ca Florin Pierici, Constantin Codrescu, Gheorghe Cozorici pe care îi dorim mai activi în depășirea vechilor etape din evoluția lor actoricească, în contraturarea propriului profil artistic.

Considerațiile pe care le-am formulat cu privire la activitatea actorilor tineri în stagiunea 1960-1961 nu și-au propus să ofere cititorului un tablou complet al acestei activități, ci să aducă în discuție cîteva probleme ale noilor generații actoricești pe care această stagiune le-a relevat cu mai multă acuitate. Fără îndoială că analize ulterioare vor pune în lumină și alte aspecte importante care vorbesc despre contribuția tinerilor actori la dezvoltarea mișcării noastre teatrale.

Dumitru SOLOMON

DUMITRU SOLOMON

talent. În strădania nobilă de a-și afla cîți proprii de interpretare, de a-și forma ceea ce numim un stil personal, unii actori tineri trec fără voie lor granița greu perceptibilă care separă stilul de maniera, autopastîndu-se cu convingerea că-și definesc și-și impun în acest fel personalitatea. Vom aduce în discuție un singur exemplu care ni se pare cu deosebire concludent. Este vorba de tinăra și (e nevoie s-o mai spunem?) talentată actriță Liliana Tomescu de la Teatrul „C. Nottara”. Interpretînd în două spectacole diferite („Fiu! secolului” și „Scandalosă legătură dintre domnul Kettle și Doamna Moon”) două roluri diferite, dar care, undeva, au un punct comun (Nastea Bulatova și, respectiv, Monica Twigg), actrița desfrîsoară un joc colorat care îi prilejuiește o bună valorificare a atriburilor sale actoricești: exuberanță, fantezie, mișcare scenică vie, expansivă. Din păcate, sedusa de propriul său stil de joc, nu lipsit de un anumit farmec, Liliana Tomescu se abandonează unor ispite manieriste care pun în pericol însuși stilul ei de interpretare. Actrița a acumulat cîteva elemente de joc exterioro care operează dezinvolt (urmăriți-o și în film!), ori de cite ori ține să-și investească personajul cu un supliment de culoare și pitoresc. Astfel se face că, grație

GHEORGHE DINICĂ
Lupus („Centrul înaintaș a murit în zorii”)
Desene de SILVAN

CARNET
cinematografic
Duelul

O altă năvelă cehoviană a fost transpusă în versiune cinematografică. Ecranizarea oricărei scrieri literare presupune — într-o anumită măsură — recrearea ei. Dificultatea constă în găsirea celor mai adecvate soluții, astfel încît specificul cinematografic să nu dilueze substanța fabulației epice, ci s-o concentreze în imagine plastică. Textul lui Cehov îl dispensează pe scenarist de căutări chinuitoare, întrucît „Viteșii” dramatice ale celui care a scris „Pescărușul” impun și scrierilor în proză o notă proprie, o factură compozițională comparabilă cu cea a unui scenariu. Bogată și densă năvelă „Duelul” se prezintă ecranului fără modificări structurale și autorii recentel producții a studioului „Mosfilm” — T. Berzineva și L. Rudnik au înțeles de acest fapt. Filmul poartă — pe întreg parcursul desfășurării lui — amprenta personalității lui Cehov. Sensurile adînci ale dramei se comunică grav, încordată, în ritmul unei furții lipse de zgomet, dezlănțuită lăuntric. Cehov a surprins zbaterăa disperată a unor ființe care trăiesc într-un sufocant „Salon nr. 6” (înșiși societatea rusă din acel timp). Seta de evadare îl întorîne lui Laevski speranțe iluzorii, proiectul unei expediții temerare în insula lui Von Koren pîrte de muncă, dorința de a fi fericit și căldușetea pe Nadejda Feodorova în toate acțiunile ei. Optimismul cehovian desfrîsoară înaintea privitorilor ostente ale eroulor săi perspectiva unui viitor în care oamenii „mînați de setea de adevăr și voință dîrză” vor ajunge la ilmanul adevărului. Orice rol din Cehov cere interpret magistral. Și în replici, și în indicațiile aparent neînsemnate, se pot găsi nuanțe infinite. Oleg Strijenov (Vana Laevski) și Vladimir Drujnikov (Von Koren) sint așa ai ecranului, cînd va fi discutată pe Strijenov din „Noptile albe” sau pe Drujnikov din „Balada Siberiei”. Există în film o remarcabilă scenă a înfruntării dintre cei doi, în casa lui Samoilenco. Izbuțenrea teribilă a lui Laevski, furia reținută a lui Von Koren fuzionează într-un duet actoricesc de mare virtuozitate. În scena duelului,

prim planurile diferite celor doi adversari dezvăluie succesiv frîmțarea năvalnică din sufletul lui Laevski, certitudinea care-l stăpînește pe Von Koren. Ura dintre ei se va stînge ulterior. Laevski își va tempera zbuciumul reîntorcîndu-se la Nadejda Feodorova. Lăudăm Sagalova a parcurs cu deznăvîntură variată gamă afectivă a eroinei sale, evidențîndu trăgismul unei plate exigente cotidiane. Masiv și blind, cu

Pe marginea unor filme inspirate de Caragiale (II)

„D-ale Carnavalului” și obsesia „carierelor”

Orbind despre pasivitatea lui Caragiale pentru muzică și notînd că dramaturgul „fuiără opere-tregi”, Tony Bacon observa totodată cu mîltăie: „Se zice că a învățat să juce de cînd s-au jucat D-ale Carnavalului”. Premiera acestei „larse” s-a fiiuerat într-adevăr cu aplomb, după care au urmat suteralurile critice ale celor mai mulți dintre criticarii „D-ale Carnavalului” este și locul săvîrșirii uneia dintre regretele bilete erori ale lui Ghera, care cerea, cu o vîdită opacitate la umor, o „aprofundare psihică” și nu înțelegerea de fel sensul satiric propriu clamărilor „republicane” ale Mișei Baston.

Caragiale, în ceea ce-l privea, considera însă „D-ale Carnavalului” (într-o scrisoare către P. Missir, anterioră premierii) ca fiind o piesă „foarte bună, arhînd chiar un scrier vîdit de tehnică asupra «Scrieri», piesă „care dacă nu ț-o plăcea ție, să nu-mi dai nici o țigară”, iar unu din mariorii unei lecturi a comediei nota că „această nouă lucrare a lui Caragiale” este „cu mult superioară celorlalte ale sale”. Bineînțeles nu ne gîndim să acordăm greutate acestor declarații, nici să le susținem în litera lor. Făcînd cuve-

nîtu rabat subiectivității autorului, ca și noțele de presă amicale care urmăreau să pregătească o atmosferă favorabilă premierii, nu rămîne mai puțin straniu aînduț decalajul dintre grațiozitatea premergătoare primei reprezentări și scoborîrea piesei în stîmă multora după contactul cu rampa. Evident, comentariile critice defavorabile se datoresc în cea mai mare măsură, incapacității crase a recenzenților, de a vedea în „D-ale Carnavalului” altceva decît un vodevil sprinten cu „o viață de bărbierie, cu scoateri de măsele, cu băți”. Este de crezut însă că subtextul de rahnă investigație psihologică a fost înecat la spectacol de verva unei interpretări facile. Autorii excelenți ai epocii (Froa Sarandi, Iulian, Mateescu) specializați, împotriva veleităților lor, într-un repertoriu comic alcătuit mai ales din prelucrări și localizări după larse bune, au atacat — poate — cu oarecare derută textul piesei lui Caragiale, neînțelegînd sensul satiric și supralicitudinea efectelor grase ale limbajului perteric. Lectura făcute de Caragiale însuși cu conștință a virtuozitate, obținuse o asemenea succes unanim, încît ne putem permite bănuiala că varianta scenică a trupei Teatrului Național a avut rolul său în condamnarea ulterioară a comediei. Aceste presupuneri trebuie adăugate, desigur, fac-

torului principal care a condus la îngrădirea piesei și care rămîne atînduț oasiță satirei sociale demastatoare, atînduț alți de proprie „lumii culte” de la sfîrșitul secolului lui trecut, atîd de caracteristică propiendadei ilustre care considera realismul „de mauvais goût”. După cum se știe, mai cu seamă după „D-ale Carnavalului” a fost acuzat Caragiale de „naturalism”, comedia din frizeria lui Nae Gîrimea fiind calificată drept „Zola în picioare”. Observăm încă o dată că nouțate excepțională a pieselor lui Caragiale a fost supus unei judecări care opera pe criterii fundamentale învechite. Maniera veche a artei teatrale a acelei timp a aplicat, de asemenea, a acestor creații tulburătoare de inedite o tehnică a interpretării anacronică.

Oricum, mulți ani după premiera sa absolută, „D-ale Carnavalului” a fost privită, fără dreptate, cu un suris îngăduitor și disconsiderant.

felizării carierei, ideal inebriabil al clientelei caruselului electoral, „Cariera” urmărește pe eroii lamențabili ai comediei într-un chip obsesiv, afirmînduși mereu însemnată la capitală. Mița Baston nu poate săl părăsească pe Crăcnel deoarece „trebuie mai întii să-și facă o carieră” în vreme ce Didina Mazu îi reproșează lui Gîrimea că, stricînd-o cu Pampon, „i-a omorât vîntorul”. Acesta însă își depline „cariera de militar” sacrificîndu pentru amorul Didi. nei, păstrîndu-și (poale nu fără speranțe) amorul propriu al înfîierii sale în „practica poliției”. Călînduț — personal — întrodus din afară „incurcături” propriu-zise — figurate — pe să ca protolip al victimei mirajului „carierelor”, căci, deși „are parte în bogășeria lui nena Iancu” așteaptă de peste doi ani, într-o mistică această, „o vacanță” care să-i misticească visul.

Ca și în celelalte comedii ale sale, Caragiale învolute osatura „farsei” într-un pîniențes de ipostaze satirice. „Storiele” se derulează cu viteză, în timp ce catalogarea caracterelor se organizează cu minuție și se impune prin calitatea esențelor. Neconfundabili prin datele temperamentale sau prin gradul „rafinamentului” lor, eroii din „D-ale Carnavalului” sînd, pe o treaptă sau alta, variante ale celeleșii specii. „Traducîndu-se” unii pe alții în chestiuni de amor, Mița, Crăcnel și ceilalți posedă aceleși crez etic și se închină aceluiași idoli. Iată de ce conflictul dintre personaje este minor și chiar meschin, în timp ce

radioscopia caracterologică devine gravă și problematică ce decurge de aci, măjor. În fond „larsa” este un mozaic de „momente” tratate teatral și aspirate de un „imbroglio” burlesc în „D-ale Carnavalului” sînt Macho Lache și Mița surprinși într-o încurcătură convențională și dominată — mai evident ca orîndă — de obsesiei lor curente; cariera și — evident — ifosul onorabilității.

Conceptul de onoare se întemeiază la Crăcnel sau Gîrimea, (ca și la Dumitrache Tîlrică) pe lațada „cum me îl fault”, pe respectarea unei formule convenabile și în sfîrșit pe evidențierea unei bunăstări materiale care conștințe ranguri sociale incontestabile. Iată sint areștați și categorișii drept „pungași” Iancu Pampon și Crăcnel care se ofuscă, lovîți în „onorabilitate”. „Noi pungășii?” exclamă oripilat trișeurul Iancu Pampon, „așa umbli pungășii îmbrăcați?”. Fostul list de vardișii se referă la bleazonul său traductibil în fișicuri de mărîmșii și care se cuvîne a fi desicflat în jesară hainelor și-n mătasea legăturii de la git.

Contrastul dintre pretențiile la „onorabilitate” sau „omestitate” și vîditul moral inferior al personajelor este zvonul principal al comicului în „D-ale Carnavalului”. O latură semnificativă a dezvoltării acestei surse este critica falsei sentimentalități. Gergariseala adorentă și violentă a „fidelei” Mița Baston strînește hăoșe de ris, mai cu seamă pentru că-și sună manifest clopoțelii; de tînceșe. Alasamentul față de „amor” al ramolului Crăcnel devine nu mai puțin ridicol tocmai pentru că această „rubă stearsă” utilizează impropriu și degradat simbolurile unui simțămînt de o densitate forță vitală. Caragiale contemplant cu un suris distepretor latura dezumanizată care populăzează mahalaua, văzută ca pepiniere de „moltanșii”. Pasivitatea acestor imitatori al profundădeci sînt măruțe, entuziasmul este rezervat „alșverșului”, inițiativa cedată sîs-

temelor de ciștig „a la vivat concurența”. Pampon povestește cu o excelentă părere despre sine în ce constă „merchezul” lui ilicit la conștință, amănuntele hoției părinđii a li salvatoare și — nicîdecum — condamnabile. Iordache Iileacu cu o vîdită plăcere povestește spîterului necînstit, apăsînd vîdit pe etudîntenia întîmplării și, cu mult mai puțin, pe caracterul imoral al acestei înșelăcuni, pe care Gîrimea o rezolvă, de altmîndri, după o legislație împăcuitoare ostiță „scandalului” și condamnării publice.

Eroii farsei trăiesc artificios, mîlînd simțămîntele și gesticulînd zgomotos la marginea vieții. În toate și în tot măsura o dată de respectarea convențiilor stabilite. Ne aflăm cu „D-ale Carnavalului” în ontînceșe. „Scrieri” și în culisele „Noptii furtunoase”. Intre toate bucițele satirice ale autorului „Momentelor” se circula, caracterologic vîrbînd, în cel mai firesc sistem de vase comunicante. Distanța pe plan etic între Nae Gîrimea și Ștefan Tîpătescu este minimă. Cînd se știu singure Mița și Didina se dezlănțule nu mai desăntat ca grațioasa madam Pîscopescu („Fi de o'clock”). Penuria afectivității profunde și — mai cu seamă — poacrizia (mai mult sau mai puțin stîlăta) sint proprii codului moral al celor care și conservau obezitatea (sau nuanțe iluzorii) la adăpostul „avantajelor sistemului constituțional”.

Dincolo de limbajul colorat și de comicul situațiilor, care ocupă un loc însemnat în comedie lui Caragiale, spectacolului de teatru îi incumbă obligația de a citi mai adînc și a explicita spiritual. Transpunerea, a acestor comedii pe ecran creează noi complicații dar nu anulează, desigur, această nobilă și tiranică însărcinare.

V. MINDRA

Dragostea și pilotul secund

Un film cărula titlul îl asigură succesul la spectatori.

Nu o să comitem sacralitățile de a povesti subiectul comediei sau de ceea ce ar fi și mai rău, de a emite considerațiuni savante. Filmul este bine lucrat, urmînd tot timpul să mențînă buna dispozitie, chiar atunci cînd necesitățile cer un ton mai grav.

La capitolul actori trebuie spus că nu întodeauna un generic cu „nume mare” este egal cu o interpretare adecvată filmului. Poate că un actor care să-și jucat mai degajat, mai cu vîdit, într-un cuvînt „mai comete”, decît Horst Drișdă ar fi însemnat un ciștig pentru personal. Așa că preferăm să rămînem la Drișdă din „Intîlnire în Intineric”, unde rolul, pe măsura posibilităților sale, l-a permis un joc nuanțat, de calitate. Alt actor cunoscut, Gunther Simon, se simte în largul lui în comedie, se mîlăe degajat în fața aparatului de filmat. Este aparat de filmat mîlput de un operator bun care, dacă nu caută lungimi de filmare deosebite, știe să caracterizeze (un personaj) cu mijloace specifice comediei. Poate că moulșar și-și cerut un ritm mai alert așa cum o cîntăreșd din film cere în locul unui vals un cha-cha-de de altfel ea mai rugă compozite muzicală a filmului, împreună cu cea cîntată în avînd în onoare însoțitoarei de bord.

S. E.

